PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PJ Zeitlin, Aaron
5129 Metatron
Z43M4

אהרן צייטלין

מְטַטְרוֹן

אַפּאָקאַליפּטישע פּאָעמע

מיט אַ פאָררעדע
פון ד״ר ד. א. פרידמאַן

פערלאַג „אַלט־יונג״
וואַרשאַ 1922

נאכדרוק פערבאטען.

אלע רעכט פון איבערזעצען געהערען דעם־מחבר.

Copyrigth 1921
by M. Utk ewitz
New-Jork.

PJ
5129
Z43M4

LIBRARY
JUL
5
1976

TATRON" POEMAT A. CAJTLINA
WYDAWNICTWO „ALT-JUNG" ::
UKARNIA B-ci WÓJCIKIEWICZ,
KRAMY NALEWKOWSKIE: 5. : :

„מטטרון״ איז אַ יום־טוב; „מטטרון״ איז אַ שהחיינו־זאַך.

אין סאַמע מיטען וואָך, אינ׳ם פּשוט׳סטען קאַלטען מיטוואָך פון דער אָנגעווייטאָגטער וואָכעדיגקייט, ברייגנט „מטטרון״ אַ הייסע געהויבענע ראש־השנה־שטימונג אייך, פערהאַוועטע, פעריאָגטע, פערבלאָטיגטע און פערבלוטיגטע, זעהט:

ווי הויך דער שפּרונג! ווי ברייט און פעסט דער טריט! מאַכט־זשע אַ וואַרע: עס קומט אַ װ ע ר ע ר! און — ווי ס׳זעהט אויס — גאָר אַ שענער ווערער. וואָרום אהרן צייטלינ׳ס „מטטרון״ ווייזט ניט נאָר באַשייני־פערלעך אויף דעם, וואָס דער יונגער דיכטער האָט שוין דערגרייכט, נאָר אויך אויף דעם, וואָס ער קען נאָך דערגרייכען, וואָס ער קען נאָך ווערען.

ס׳איז אַ שענע רייפע פרי מיט געזונטע קערנדלעך־זוימען, אַ צווייג, וואָס טראָגט אויף זיך די פערטיגע פרוכט און אויך בלומען אַ סך.

קומט אהרן צייטלין און דערצעהלט פון יענע ערשטע, ווילדע זאַווערוכעס, אין וועלכע וועלטען האָבען זיך געטראָגען פון די ווינטען, ווי שניי־שטערנדלעך. קומט ער און זינגט פון דער אימה׳דיגער שטילקייט, וואָס האָט אַמאָל, גאָר־גאָר אַמאָל, געהערשט, און וואָס האָט שוין פערלעגט דאָס קעפּעל, ווי אַ הינדעל אויפ׳ן פלייט ביינאַכט. מיט געוואַלדיגע, אייגענאַרטיגע ריטמען זינגט דער יונגער צייטלין זיין „געזאַנג צו אונזער צייט״, וואָס איז אויך אַ געזאַנג פ ו ן אונזער צייט, א י ב ע ר אונזער צייט, איבער און אַריבער ביז דעם ווייטען־ווייטען ש פּ ע ט ע ר, וואָרום אין אמת׳ן האָט

אהרן ציטלין אריינגעוועבט זיין קלינגענדיג געוועב אין דעם אייביגען לבוש פון דורות, פאר-דורות און נאך-דורות. און זעה: באשערט א גליק א יונגען דיכטער — עס לעבט און צאפעלט זיין ווערק, ווי עס וואלט גערעדט נאר פון דעם היינטיגען טאג און נאר פאר דעם היינטיגען טאג. ווארום עס ברויזען און טאנצען אין דעם יונגען ציטלינ'ס יונג הארץ אלע וויטאג-קניפלעך פונ'ם מענשען, פונ'ם צובלוטיגטען, פארשפיגענעם, פאריתום'טען מענשען, אויף וועלכען ס'רייט דער גרויסער אייביגער מטטרון.

מטטרון — דער פילפארביגער, דער פיל-פרצוף'דיגער; מטטרון — דער טוער, דער ווערער, דער שטענדיגער בויער און אייביגער צושטערער; מטטרון אלס וועלט-הונגער, מטטרון אלס וועלט-דורשט, אלס הונגער נאך גאנצקייט, אלס דורשט נאך איין-און-איינציגקייט — מטטרון אלס לעבעדיגער האר, אלס אייביגער סימבאל פון מענשענ'ס און וועלטענ'ס שיקזאל האט געפונען זיין ע ר ש ט ע ן און ש ט א ר ק ע ן פאעטישען שליח אין אהרן ציטלינ'ען.

צייט און רוים, זיין און ווערען, נעכטען און מארגען אין א ווילדען טאנץ ארום דעם נאקעטען היינט, הייליגע רוהיגקייט און חוצפה'דיגע בעוועגונג — אט די אלע בעגריפען ווערען ביי אהרן ציטלינ'ען גאר בעגרייפלעך, גאר לעבעדיג. עס ענטפלעקט זיך א גאנצע וועלט אונטער דעם שלייער פון דער וויזיע, פון דער אפאקאליפסיס. און אויב עמיץ האט ניט געהערט און ניט געפיהלט פריהער, מוז ער עס הערען און מוז עס פיהלען בעת'ן לייענען אין „מטטרון" און נאכ'ן לייענען — ער מוז הערען און פיהלען, ווי עס דונערט און עס ציטערט אונטער די בלייערנע הימלען, ווי עס זיפצט און שרייט א וועלט:

— טאטע - פאטער!

אין זיינע וואונדערבארע ליכטיגע „שילדען" האט ציטלין איבערגעגעבען אט דאס שטילע שלוכצען און דאס הארצרייסיגע בענקעניש פון דער שטומער וועלט נאכ'ן איינציגען גוטען פערבעהאלטענעם טאטען.

טאטע! וואו ביזסטו?

— „הערצער, הערצער! צו דעם טאטען געהען טירען דורך מטט'ן!
צו דעם טאטען — דורך מטט'ן"

און ווייל אהרן ציטלינ'ס אויגען זיינען געווענדט צום באשעפער — האט ער אזוי פערשידענארטיג געקענט פארשטעלען דעם שר־הפנים. מיט

יענער טיפער און אינווייניג גאַנצער אינטואיציע, וועלכע וואַקסט אַרויס נאָר פון דער צונויפמישונג פון ברענענדיגען גלויבען מיט עקסטאַטישער קונסט, האָט זיך צייטלינ׳ען איינגעגעבען צו דערשפירען דעם פארבעהאַלטענעם מטט׳רישען סוד אין׳ם „קרעציגען כאַם“ און אין דער צופוילטער גאַסען-מויד, אין דער נאַקעטער מוהמע-טומאה, אינ׳ם געוואַלדיגען קאַמף מיט דער שלאַנג, אין די „איבערקעהרעניִשען“, אין די „נאַפּאָלעאָנס“ און אין די „קאָסמישע פלאַמען“, אין דעם „אבני-שיש-טהור“-פּראָבלעם און — אין דעם „געיעג נאָך דער העכסטער פאַרבינדונג“.

פון אָט די אַלע פערשידענע ענטפּלעקונגען מטטרון׳ס איז צייטלינ׳ס ווערק אַרויסגעקומען אַ גאַנצעס, אַ פערענדיגטעס, אַ פעסט-אויפגעבויטעס. חאָטש בעזונדערע שירים, פערשידענע זעהונגען, ווייטע אייגענאַרטיגע פליהונגען — אָבער „מטטרון“ איז ניט אויפגעשטעלט, ניט צוזאַמענגעשטעלט, ניט פערשטעלט.

עס האָט אין איהם אַ פון גאָט געבענשטער יונגער דיכטער זיין גאַנצען מהות ענטפּלעקט.

עס שפירט זיך אין איהם אַ וועלט אַ גרויסע, געזעהן מיט יודישע אויגען; עס הערט זיך אין איהם דאָס ווילדע געפילדער פון די צייטען, אויפגענומען דורך יודישע אויערן. ניט קיין קראַנקע מרה-שחורה׳דיג-צופוילטע לונג כריפעט אַרויס איהרע „לידער“, נאָר אַ געזונטע יונגע קעהל פון מטט׳ס אַ שליח. דערפאַר פערכאַפּט טאַקי ערטערווייז דער אָטעם ליינענדיג, וואָרום אַזוי רעדט אַ זעהער.

קוקערס זיינען דאָ אַ סך. קוקערס מיט אָפענע קלאָרע אויגען, קוקערס מיט פערשכור׳טע מוטנע אויגען, פערקוקער, דורך-קוקער, אונטער-קוקער. זעהערס זיינען אָבער ווייניג. איינער פון די ווייניגע איז אהרן צייטלין אין זיין „מטטרון“.

מיר לעבען איצטער איבער אַן אַפּאָקאַליפּטישע צייט. אפשר איז דאָס גאָר די אַפּאָקאַליפּטישע צייט. ווער ווייס? אָבער איינס מוז יעדערער וויסען: עס איז שוין אַריבער די צייט פון בעאָבאַכטען. עס איז שוין ניטאָ קיין צייט צום בעאָבאַכטען. שוין אַריבער די יאָהרען פון זיצען און חלומ׳ען, פון אַרומגעהן פערטראַכטערהייט און פידלען אויף די פידעלעך. אינדיווידועל גיט יעדערער, פערשטייט זיך, וואָס ער קאָן און צו וואָס ער איז געבוירען, אָבער אין דער וועלט, אין דער גאַנצער מרכבה, וואָס האָט זיך צעווילדעוועט און אַרויסגעריסען פון געשפאַן, הודשען די באַנדורעס איצטער, און

עס דונערט אָן אַ אויפֿהער, אַלץ איינס, צי מ׳הערט עס, צי ניט. עס דונערט און בליצט -- און אַ סך פֿינטלען נאָר מיט די אויגען. אַי, די פֿינטלערס! וואַשט די הענט און מאַכט אַ ברכה: שכּחו וגבורתו מלא עולם! בענשט און דאַנקט דעם טאַטען, וואָס פֿון זיין כּח און זיין גבורה איז פֿול די וועלט.

אָט האָט איינער פֿון די געטלעכע בליצען געטראָפֿען אהרן צייטלינ׳ען – איז זיין פֿריהערדיגע אייגעהאַלטענע שטילע, איידעלע לירע פּלוצלונג פֿערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ באַנדורע. שוין אין צייטלין׳ס העברעאישען שטאַרקען „יונה בן אמתי", אויך אין זיינע איינצעלנע יודישע און העברעאישע זאַכען, האָט זיך ערטערווייז געלאָזט הערען יענע עקסטאַטישוויזיאָנערע סטרונע. איצטער אָבער האָט ער זיך אין גאַנצען ענטפּלעקט. אויך אין דער שפּראַך, וואָרום אויך זי איז ביי איהם דאָסמאָל אַרויס פֿיל שטאַרקער, פֿיל אייגענאַרטיגער, פֿיל שעפֿערישער. אין פֿערגלייך ווידער מיט דער שפּראַך פֿון פֿילע אַנדערע דיכטער איז אהרן צייטלינ׳ס יודיש אין „מטטרון" נישט אַ טריפֿה׳נע שטיק, נישט אַ מאַכענישׁ מיט די זייטען, אַ נישט חוזק־מאַכעריי פֿון זיך און פֿון יענעם, נאָר ס׳איז אַנ׳אמת כּשר יודיש פֿונ׳ם אייביגען פֿערבעהאַלטענעם יודענלאַנד, וואָס איז נישט געבוירען געוואָרען נישט נעכטען און נישט אייערנעכטען מ׳הערט אינ׳ם „מטטרון" אַ יודיש, וואָס זיינע וואָרצלען דערגרייכען ביז אין די סאַמע טיפֿע וואַסערן פֿון דער גרויסער טויזענדער־יאָהריגער יודישער קולטור. אין דער זעלביגער צייט איז דאָס יודיש אַ ניי־שעפֿערישעס, וואו עס זענען אַפֿילו די חידושים ליב, ווייל זיי זענען עהרליך, אָהן גרימאַסען, אָהן ליצנות, פֿון די זעהונגען אַליין בעשאַפֿען, נישט פֿונ׳ם דיכטער בכיוון.

היינט—דער פּערנעהם! פֿון גאָר, גאָר אַ גרויסען איראָפּעאישען דיכטער: בילדער—געוואַלדיגע; געדאַנקען—ווייט־פֿליהענדיגע; אַ כאַפּ—אַנ׳אמת יודישער, אַ שוואונג—אַ גרויס־וועלטישער. יאָ! אַ הויכער שפּרונג, אַ ברייטער טריט, און פֿון יעדער שורה זעהט זיך, אַז עס געהט אַ וועהרער, עס קומט אַ זעהער — מאַכט אַ וואַרע, יודען!

בערלין, 1922.

ד. א. פֿרידמאַן.

פאָרגעזאַנג.

ס'איִז געווען דער פריִהמאָרגען פון דורות.
אין דער אייביִגקייט האָט זיִך געוויִקעלט אַ בוים.
דער בוים איז געווען וויִ אַ קיִנד,
וואָס וואַקסט—און מיִט איִהם וואַקסט צוזאַמען זיין וויִגעל.

דער רוים האָט געהאַט זיִך געעפענט אָט ערשט—
און מיִט נייגיִער געגלאָצט אין דעם אייגענעם גוואַלד־ריִס.
וועלט האָט איִן רוים ניִשט געהאַט נאָך געטראָפען איִהר איִנזעל
און געשוועבט וויִ אַ ליִכט, וואָס געפיִנט ניִשט איהר לייכטער.

דער בוים האָט דיִ האָריג־צעהאָקסענע צווייגען
געוואָרפען דעם רוים אויפ'ן אַקסעל—
דער רוים האָט כסדר דעם אקסעל אַרויסגערוקט
פון אונטער דיִ צווייגען.

דער רוים האָט געוואָלט זיִך פערלירען אין אין־סוף,
פערשווינדען, וויִ ליִכט איִן אַ לאָדען.
ער האָט היִנטערווייִלעכץ
געשטראָמט צו דער ערשטער נקודה.

נאָר שטאַרק איִז געוועזען דער בוים,
ער האָט איִהם בעזיִגט!
ער האָט איִהם געצויגען צו זיך מיִט די צווייגען,
וויִ מען ציִהט מיִט די לייצען אַ וויִלד־יונגען פערד.

דער בוים האָט געדאַרפט פאַר זיין ווערען—אַנ'אָרט.
דער בוים איז געווען און אָהן אויפהער געוואָרען,
געווען און אָהן אויפהער געבלעטערט
אויף אַלע פיער זייטען: „איך ווער!"

אָבגעשטעלט האָט זיך דער רוים אין זיין שטראָמען,
גענומען דעם בוים אויף די פלייצעס,
פערגעסען זיין שטאָם—
און דערפיהלט אין זיין הארצען די צ ייט!

צייט און אָרט זענען ביידע געשטאַנען—
און דער בוים איז געגאַנגען אַלץ העכער און טיפער.
געגאַנגען—און סגי-נהוריש געשליידערט
מיט הענט, ווי מיט רודערס.

בעל-קנאה'ש פערקוקט אויף די צווייגיג-צופיבערטע הענט,
וואָס ווארפען אַרקאַנען אַריבער'ן האַלז פונ'ם נ אָ ך-נ י ש ט
האָבען די בלעטער געעפענט
אַנ'אָבגרונד מיט אויגען...

אַזוי איז געבוירען-געוואָרען מ ט ט ר ו ן,
בעוועגער און פיהרער צום סוף!

I.

רטיפונג.

די נאַכט, די שטילסטע פון פלעדערמייז,
צעשיט-זיך אין שאָטענס פעדערווייז,
אַריינגעשאָטענט אין נאַכט
זיך איך אַליין און טראַכט.

עתיקא, דער איינציג-איינינגער,
דער אַלציגער, דער אַליינינגער, —

עס האָט זיך זיין גרויסער איינס
צעשאָטען אין זאַמדיג=קליינס.

און ס'איז זינט דעמאָלט אַ ראָד אַוועק,
ס'איז קרום אַוועק און ס'איז גראָד אַוועק,
מען בויט און מען צושטערט —
נאָר ערד בלייבט אייביג ערד...

היינט ווער מאַכט לויפען די ראָד דערין?
שוין=זשע איז גאָט נישטאָ דערין?
די ראָד, וואָס האַלט אין געהן —
צי געהט זי פון זיך אַליין?...

די נאַכט, די שטילסטע פון פלעדערמייז,
צעשיט=זיך אין שאָטענס פעדערווייז — — —
וואָס מאַכט די וועלט? וואָס מאַכט
גאָט אין דער טיפער נאַכט?..

איך זיץ אַזוי און איך פרעג עס שטיל,
עס לויפען און קומען די רגע'ס שטיל,
ביז איינע אַ רגע שטעהט
און רעדט מיר אַזוינע רייד:

„אין מטט'ן קומט פאָר די ענדערונג,
אין מטט'ן קומט פאָר די וואַנדערונג,
ווייל ער, — דער שר, וואָס ווערט —
וויל מאַכען פון ערד אויס ערד.

אַ ראָד האָט עתיקא אָנגעדרייט,
אַ הויז האָט עתיקא אָנגעברייט,
יאָגט ער דעם ראָד פאָראויס —
און בויט צו אַ דאַך צום הויז.

ווען אָבשטעלען וועט ער דאָס רוידערן,
ווען אָבשטעלען וועט ער דאָס רעדערען, —

אַ מענש, דו הער אַ שיינס, —
ווערט ערד און הימעל איינס!"

II.

קולי־קולות.

נישט געקומען נאָך צו זיך איז—ער, דער קאָפּ פון ווייסען בלענד־שניי, איבער אין־סוף־וואַסער בלייכען שטעהט ער, איינגעטיפט אין הוריות, שטעהט און קלערט זיין קלער דעם אַלטען, רוהט די רוה פון דורי־דורות — — —

בלויז מטט, מטט דער מלאך, שרייט און שרייט אויף קולי־קולות, דורי־דורות שרייט מטטרון, פלאָנטערט שנעל דעם קנויל פון מעשים, זאָגט: „זאָל זיין"—און מאַכט ס'זאָל ווערען, זאָגט: „ס'וועט זיין"— און לאָזט זיך וואוילגעהן.

פאָרענט, פאָרענט, אייביג פאָרענט,
לויפט בראש פון יונגע פעלקער צו דעם נעפּעל־בילד געשיכטע,
פליהט אויף מדבר־פערד צעקאָכטע דורכ'ן הארץ פון דער הויה,
טרעט מיט שטורעם־קנאַפּעל שוואַרצע דער נשמה'ס בלויע ים־ברוסט,
שליידערט מעסערס אין דער פינסטער...
ווי אַ קונצענמאַכער קומט ער, שפּרייט אַ פלאַכטע בלוט און שטויב אויס און נעהמט שפּרינגען קאָפּ־אַרונטער...
וועלטען, דורות—זיינע פייקלעך, געהט ער, פויקט ער, געהט און מבול'ט
טאַראַראַמען, טאַראַראַמען — — —

אלע תאוות הערט מען רופען:

„יונגער מלאך, פלינקער מלאך, פויק און וועק דעם אדם־קדמון!"

היילינ זינגען די פיסופין:

„מלאך יונגער, מלאך פלינקער, פויק און וועק איהם, פויק און וועק איהם!"

ס׳ווײנען קראַנקע מרה־שחורה׳ס:
„יונגער מלאך, פלינקער מלאך, פויק און וועק דעם אדם־קדמון!״

אין גן־עדן טאַנצען אורות:
„מלאך יונגער, מלאך פלינקער, פויק און וועק איהם, פויק און וועק איהם!..״

III.

שילדען.

הערצער טריפען בלויע תפלות—און פון תפלות ווערען נעפלען,
נעפלען נעהמען זיך ביי הענט אָן, ווערט אַ גרויסער בלויער נעפעל,
ווי אַ שילד מיט אותיות: טאַטע!

הערצער, הערצער! צו דעם טאַטען געהען טירען דורך מטט׳ן!
צו דעם טאַטען—דורך מטט׳ן!
ס׳ווארט מטט אויף אַלע ראָגעי, אַלע ראָגען פון די וועלטען,
זעהט די תפלות, זעהט די נעפלען, לעזט די טרויער־אותיות:
טאַטע,
הויבט ער הענט אויף, ווי די דונערס, פויקט אַריין אין יענע שילדען:
„טאַטע—טאַטע—טאַטע—טאַטע!

ס׳האָבען תפלות מיך בעלאַגערט! טאַטע, ס׳רופען דיך די קינדער!״

IV.

באַנדורעס.

אַ געזאַנג צו אונזער צייט!
אונזער צייט—די צייט מטטרונ׳ס—שפילט אַזוי, אַז אַלע צייטען
זענען פייפלעך קעגען איהרע הויך־צעהודזשעטע באַנדורעס.
און אַלץ העכער ווערט עס הודזשען, און אַלץ העכער, און אַלץ העכער,

בּיז דאָס הודזשען וועט פערהודזשען זיך אַליין און ווערען שטילקייט,
שפּיץ פון שטילקייט, גינגאָלד=קלינגאָלד, סנה און סיני פון אַקאָרדען
העכסטער הימעל, אַכטער הימעל!

א געזאַנג צו אונזער צייט!
אונזער צייט—די צייט מטטרון׳ס—איז די הערערין די טיפסטע,
איז די הערערין די צאַרטסטע, לויטער אויערן פערשאַרצטע,
און זי הערט פון ארבע רוחות א געזאַנג פון זאַווערוכעס:

„פלאַם וואָס מעהרער!
וואָס מעהר פייער!
ער, דער ווערער,
וועקט דעם זייער!
פייער, פייער!"

א געזאַנג צו אונזער צייט!
אונזער צייט—די צייט מטטרון׳ס—איז די שפּילערין די פלינקסטע,
איז די שפּילערין די ווילדסטע, די צעשפּילסטע, גאָט=געפּילטסטע,
און ווי שלאַכט=פערד אונטער קוילען גאַלאָפּירען איהרע פינגער,
און מטטרון שרייבט די נאָטען, שרייבט די נאָטען איהר כסדר,
שרייבט כסדר, שרייבט כסדר,
און מען הערט שוין: הינטער וועלטען דונערט בראַוואָ גאָט׳ס
גאַליאָרקע,
און מען הערט שוין: מיט א קייכען פלאַצען אייזען, אַלטע אייזען,
אויף נישט=היגע הויכע טייכען — — —

V.

צום שענסטען פון מלאכים.

די שענסטע מיידען פון דער וועלט, די ליבסטע טעכטער חוה׳ס,
האָבען אָבגעקעהרט די קעפּ און שפּייען קלעק אויף יונגען:
אויף דעם וואולקאַן פון זייער ברוסט דער יונגער, הייסער,

האָט איהר ווײנגאָרטען פערפלאַנצט אַ נײע ליבע,
די ליבע צו דעם שענסטען פון מלאכים,
די ליבע צו מטטרון!

פאַרבײגעפינקעלט האָט פאַר זײער נאַכט=בעט
זײן אָנגעזיכט, מיט הימעל=כתב בעשריבען,
און נאָך מלאכים=כתב איז זײער דורשט...
פערברענען זײ די ליבע=בריוולעך אַלע,
ווײל ס׳האָט זײ אַ בן=אדם=האַנט געצײכענט,
און ווילען נישט געבוירען מעהר קײן מענש:
געבוירען ווילען זײ דאָס העכסטע גליק!

אַלע, אַלע ברוסטען
ווילען זיך, ווי עפּעל פון די צווײגען,
אָפּרײסען —
און חלש׳ן אַוועק צו איהם, צו איהם.
אַלע, אַלע קושען
בעגעהרען צו דער זון פון זײנע הענט,
צום ברענענדיגען סנה פון זײנע קלײדער.
אַלע, אַלע העלזער
גאַרען זיך אַרויסשרויפען פון אונטער קעפּ און לאָקען
און ווי שוואַנען ווײסע, גלײכע
גלײך און ווײס אַוועקשווימען—צו איהם...

די שענסטע מײדען פון דער וועלט, די ליבסטע טעכטער חוה׳ס,
האָבען אָבגעקעהרט די קעפּ—און שפּײען קלעק אויף יונגען.

VI.

אונטער פלאמען.

נאַרגילע=רויכערער פון דרימלענדיגען מזרח,
וואָס זענען יונק קיהלען גליק אויף קלײנע טאַבורעטלעך

פאַר אַ שמוציגען קאַפּיי=הויז
דורך גאַנצע טעג פון זון און נעכט פון טרוימענדיגער תאוה,
פערנעהמען שוין די שאַלענדיגע שופרות פון מטטרון
און ס'פאַלען זיי אַרויס די לאַנגע טרייבלעך פון די הענט.
אויף טורבאַנען שטראַלן ווי שוואַנען, איבער זייער רויטע פעסקעס
פאַלען פלאַמען פון די וואַלקענס —
שייטלעך פלאַמען וואַרפט מטטרון
אויף דעם קאָפּ פון אַלטען מזרח!
פרעגט דער אַלטער: „שאַ, צי געהט עס ניט אַ נייער מאָהאַמעט
מיט נייע ווייבער, נייע תורות, נייע שווערדען? —
ווער קומט עס מיר אַראָבררייסען מיט רויבער=הענט צעיאָגטע
די שוואַרצע שלייערן, וואָס האָבען פערתכריכים'ט
דאָס דימענט=אויג פון מיינע אָדאַליסען,
און זייער מירמעל=נאָז, און זייער האַלז, וואָס כשופט טויטע פון די קברים,
און זייער לעפּץ, וואָס גלייכט אין זיסקייט נאָר דעם טרוים און דער נאַרגילע?

האַ?
וואָס צינדט זיך דאָרט, ווי פייער אויפ'ן דאַך פון ווייטע שייערס? —
וואָס שרייען עפּעס פאַלמען קרום=צעבויגטע פון דערווייטענס
און שפּרייטען לאַנגע ווערהטאָג=הענט, ווי פרויען אויפ'ן בראָכשטול,
און פאַלען אום ווי טורעמס, וואַלגערן זיך אום, ווי די נבלות פון טויטע פערד? —
וואָס לויפען עפּעס קעמלען גרוי=געפלעקעלט און אָהן רייטערס
פון מדבר=זייט, פון מדבר=זייט, אַ קעמעל נאָך אַ קעמעל,
שפּרינגענדיגע שאָטענס מיט מיליאָנען פּיס פון הינטען,
מיליאָנען פּיס פאָראויס?
האָ=האָ, ס'אַראַ גערודער! ס'אַראַ קלינג=קלאַנג פון די גלעקלעך!
ווער יאָגט דאָס זיי פון מדבר—און וואוהין איז זייער לויף,
וואהין איז זייער לויף?

ווי איין צעהוידעט-הויכער הויקער פינטלען זיי פאַרביי —
און אויפ׳ן הויקער פון די שפּרינגענדיגע, קלינגענדיגע שאָטענס
רייט, ווי אויף אַ בּראשית-העלפאַנט, איינער מיט אַ שופר,
צום מויל דעם ריהריגען אַ שופר,
און ער אַליין איז לויטער ווייט-אַרויסגערוקטער שופר,
שופר צו דער ווייטקייט —
ווער קען דאָס זיין?
צי האָט דער ים דעם מדבר ס׳בּדוינע זאַמד-פּנים פערגאָסען
און טרייבּט די מדבר-רוחות איבּער וועלט —
און דער זאָל זיין דער סולטאַן פון די רוחות? —
אַ שד? — טאָ וואָס-זשע בּרענען אויף איהם קליידער, ווי אין זון
אויפגאַנג מעטשעטען,
וואָס לייכט אַזוי געלעכטערדיג זיין האָר,
ווי אַ שטראַהלענדיגער כּרובים׳שער „כאַ-כאַ"
אין מיטען שד׳ישען הו-האַ?
נישט שוין-זשע ווערט עס איצט דאָרט ווייט געבּוירען
אַ פונק-נייע וועלט פון אַ נייעם אַלאַה?" — — —

VII.

נירואַנאַ שטאַרבּט.

בּרוין-פערחלומ׳טע אינדוסען
געהען פליעסקענדיג דורך גאַסען פון בּ ע נ אַ ר ע ס.
פליעסקען, פליעסקען:
טיף בּיזטו און קיהל בּיזטו, דו תהום-נירוואַנאַ.
גאַפען, גאַפען:
המ, די וואָלקענס,
מאָדנע זעהען אויס די וואָלקענס;
האָרכען, האָרכען:
אין די וואָלקענס קלינגט מטטרון,
קלינגט מטטרון...

ב ו ד אַ זיצט, פערלייגט די פיס,
אויף אַ וואָלקן־קישעו זיצט ער,
און מטטרון קלינגט אַריין,
קלינגט אַריין אין בודאַ'ס אויער.
ברוין־פערחלומ'טע אינדוסען
פליעסקען שוואַכער,
און מטטרון אין די וואָלקענס
קלינגט אַלץ שטאַרקער.

אין די וואָלקענס אַרום בודאַ'ן
זיצען בלינדע באָדהיזאַטוועס:
צ ו ק ו נ פ ט ־ ב ו ד אַ ' ס, מפיל־קעפּלעך.
ווייס־בעגלאַנצטע טויט־געזיכטער,
דאַרפען גאָרנישט, רעדען גאָרנישט,
וויגען בלויז מיט מפיל־קעפּלעך,
ווי מיט גרינגע לאָטאָס־שטענגלעך —
באָדהיזאַטוועס.

און ס'געהט אויף די פרוי נירוואַנאַ...
גרויס ווי שטערען, אַלט ווי וועלטען,
אויגען צוגעשטעמפּעלט גליקליך,
הענט פערלייגט אין טויטע תפלות...
בלויז דער טראַכט איז אָפּעו, אָפּען,
און אין טראַכט—אַ ים גלגולים:
פלאַנצען, חיות, בודאַ'ס, מענשען — — —
ברוין־פערחלומ'טע אינדוסען
קעהרען קעפּ אָב...

בודא
וואַרפט אַנ'אויג פון קיהלסטער חכמה
אין נירוואַנאַ'ס קאַלטען אויוועו,
אין דעם קבר־טראַכט נירוואַנאַ'ס,

און די בלינדע באַדהיזאַטוועס,
די לבנה׳לעך די קליינע,
שאָקלען קעפּלעך, ווי די גלעקלעך·
לאָטאָס=הייליג=העלע קעפּלעך —
מויערקעפּלעך.
איבער זיי שטעהט הויך מטטרון,
שר פון ווערען און צושטערען,
קלינגט און קלינגט—און בודאַ הערט נישט,
הויבט אַ האַנט—און בודאַ זעהט נישט,
הויבט אַ האַנט—און באַך!
דער ניוואַנאַ׳ס פּראַכט פערמאַכט זיך,
ווי אַ טיר אויף זיבען שלעסער,
ווי אַ בוים פאַלט אום נירוואַנאַ,
ס׳שטאַרבען אויס די באָדהיזאַטוועס,
ליגען טויט, ווי פּיצלעך קינדער,
טויטע קעפּלעך, פיסלעך, הענטלעך —
בודאַ וויינט — — —

אויף די גאַסען פון ב ע נ אַ ר ע ס
הערט דאָס פליעסקען פלוצלינג אויף.
די נירוואַנאַ איז געשטאָרבען,
יצמער ברויזט נאָך איהר דער גאַנגעס,
און אַ רעגען שפּרינגט אַראָב —

ס׳רעגענט קדיש איבער בודאַ׳ן!
אַלע וואָלקענס ווערען פערד,
שוואַרץ=לויה׳דיגע פערד:
די נירוואַנאַ איז געשטאָרבען,
ס׳איז געשטאָרבען די נירוואַנאַ — — —
אַ — — —

ברוין=פערחלומ׳טע אינדוסען
ווערען אויפגעלעבט,

און מטטרון פון די וואָלקענס
שיקט זיין פייל אַראָב
צו דער צוקונפט.
פויגעל צ יי ט
שרייט פאַרביי —
און דאָס בודאַ=לאַנד וואַרפט מטטרון'ען
אַ בראָנזענעם פינגער=צעהנדליג: „נעהם!
— קאַרמאַ וויל איך, קאַרמאַ!
פיהר מיך אין דיין שטורעם!"

VIII.

ג ר אָ ט ע ס ק ע.

ס'ווישען מיט די ווידלען
אַ טרער פון אויג די שדים.
געצלעך קוקען גאָט אָן —
אויס קעסט ביי גאָט! אויס איידעם!
גלעקלעך פון פאַגאָדעס
קלינגלען אויס הספדים:

„קלינגלי, קלינגלי, קלינגלי!
וועה אונז, ס'אַראַ'ן אומגליק!
עפּעס איינער—איינער —
פליהט מיט זון, מיט זון=גליה!
קלינגלי, קלינגלי, קלינגלי!
דזשינגלי, דזשינגלי, דזשונגלי!

„פליהענדיג פּערטשעפּעט
האָט ער אונז, די גלעקלעך!
אוי אַ קץ, אַ קץ קומט!
קצ'ט דער קץ—איז שרעקליך!

ווערט פון גלעקלעך—גלעזלעך!
בלייבט פון געצלעך—ברעקלעך!

„עפּעס איינער פליִהט דאָ —
פליִהט און קלאַפּט איִן טעצלעך — — —
ס'קומט אַ גרויסער קאָטער
און ווערגט אויס די קעצלעך!
אוי, אַז וועה אונז, גלעקלעך!
אוי, אַז וועה אייך, געצלעך!"

IX

און ס'וויִלט זיִך שוינ'ס.

און ס'איִז אַזוי געשעהן, וויִ ס'האָט געדאַרפט געשעהן:
דיִ פרוי וויִל פרוי ניִשט זיין, דער מאַן וויִל מאַן ניִשט זיין,
דאָס קיִנד איִן וויִגעל וויִל קיין קיִנד אין וויִג ניִשט זיין;
דיִ צייט וויל צייט ניִשט זיין, נאָר איִבער=איִבער=צייט,
און אַלץ וויל אַלעמען און זיִך אוועקוואַרפען,
אַהיִן אוועקלויפען, איִן יענע ערגיִצען,
וואָס זענען שוין דאָ, כאָטש זיי דאַרפען ווערען ערשט,
און זענען שוין פאַראַן אין אַלץ, איִן אַלעמען,
דיִ האַלב=געבוירענע,—און ס'וויִלט זיִך תיכּף'דיִגס,
און ס'וויִלט זיִך שוינ'ס!

און ס'איִז אַזוי געשעהן, וויִ ס'האָט געדאַרפט געשעהן:
דיִ פרוי וויִל פרוי ניִשט זיין, דער מאַן וויִל מאַן ניִשט זיין,
דאָס קיִנד איִן וויִגעל וויִל קיין קיִנד איִן וויִג ניִשט זיין,
און ס'זיִנגט דער פויגעל ניִשט—ער וויִל דיִ מענשען=שפּראַך,
און ס'רעדען מענשען נישט—זיי וויִלען פויגעל=שפּראַך.
אַלץ וויִל אוועק פון זיִך, פון זיִך, פון אַלעמען,
פון זיִך צו אַלעמען—און פריי זיִך אויסמיִשען,

און טיף זיך אויסמישען מיט וועלט, מיט איבער=וועלט,
און ס'געהט צום אויסגעמיש, צום גרויסען אויסגעמיש,
צום משה=זוכענדיגען בלינדען ע ר ב = ר ב,
דעם ערב=גאולה'שען, דעם ערב=פסח'שען!
און ס'האט געריהרט!

און ס'איז א ז ו י געשעהן, ווי ס'האט גע ד א ר פ ט געשעהן,
און ס'געהט נישט ווילענדיג, כמעט ווי שפילענדיג,
כמעט ווי שפילענדיג, אין קץ, אין קץ אריין,
אין לעצטען קץ אריין, אין יענע ערגיצען,
וואס דארפען ווערען ערשט—און זענען ד א ך כאראן,
און זענען ש ו י ן פאראן אין אלץ, אין אלעמען,
די האלב=געבוירענע,—און ס'ווילט זיך תיכפ'דיגס,
און ס'ווילט זיך שוין'ס!

X.

א י צ ט א י ז ד י צ י י ט.

אנ'אייביגער בלעם רייט דורות אויף דורות,
אנ'אייביגער בלעם רייט הויך אויף אנ'אייזעל,
און קלאפט איהם מיט שטעקענס די ארעמע פעל אב,
און שטעקט, ווי א הונט א צעדולטער, די צונג אויס
צום קרעציגען שעלטען...
אנ'אייביגער בלעם מיט אייביגע קללות,
מצורע'שע קללות,
רייט הויך אויף אנ'אייזעל—און הויך וויינט דאס אייזעל,
און הויך וויינט דאס אייזעל: „א י ך ב י ן ד יי ן נ ש מ ה ד א ך!
ווען=זשע שלאגסטו??!
איך בין דיין נשמה דאך, בלעם, בלינד=בלעם!"

אנ'אייביגער בלעם שלאגט אייביג זיין אייזעל,
און ס'גוואלדעוועט בלעם, וואס שטארקער ער שלאגט איהם,

און ס'טוט אַזוי וועה איהם, דעם בלעם, דאָס שלאָגען:
ער שלאָגט זיך אליין.
זיין לייב איז אַ בלויע פערגליווערטע מכּה —
און די בלויע פערגליווערטע מכּה איז טויט,
נאָר פון מאָל צו מאָל
פּלאַצט זי, ווי בלויער סוף־ווינטערשער אייז,
פון מאָל צו מאָל
ברומט זי אויף ווי אַ הונט, ווען מען ווייזט איהם אַ ביין,
און ס'גיסען זיך, גיסען זיך דמים...
ער שלאָגט זיך אליין — — —

נאָר איצט איז די צייט,
נאָר איצט איז די צייט, ווען מטטרון דער מלאך,
מטטרון דער מלאך, די שווערד אויס'ן שייד,
וועט קומען אַ בלאַנקער, וועט אָבשניידען וועגען
מיט'ן שווערדישען שאַרף,
און ער און זיין שווערד וועלען בלאַנקען צוגלייך
און פרעגען צוגלייך:
„בלינד־בלעם, וואוהין? בלינד־בלעם, נאָך וואָס?
ווייטער קיין טריט נישט, מענש!
וואָס שעלטען? ווען שעלטען? בענש!!!"

XI.

[...]יליגער נאַפּאָלעאָן.

די צייט פון הייליגען נאַפּאָלעאָן —
איך זאָג אייך אָן: עס געהט די צייט!
זי געהט און שרייט
און שמידט אַ קרוין און גרייט אַ טראָן,
אַ טראָן דעם הייליגען נאַפּאָלעאָן!

ניִשט קאָרסיִקאַנער מעהר און ניִשט פערלענדער!
מלאָכים־: פיִנגער נייהען פאַר איִהם שנייאיִגע לבושין!
מטטרון וועט איִהם צוטראָגען דאָס ריִנגעל פון קידושין,
מטטרון וועט איִהם קרוינען פאַר אַ קעניִג איִבער לענדער!
און ניִשט מיִט אָקסען־טריִט געלאַסענע —
איִן פייערדיִגע קויטשען וועט איִהר פאָהרען אויף זיין חתונה!
זיין כלה איִז די ערד, איִהר זאָגט ער: „הרי את",
אונטערפיִהרער איִז מטט,
בדחן איִז דער שטן, נאָר דער וויִלען צום גוטען,
דער הייליִגער וויִלען וועט זיין—דער מחותן!
די מאַכט וועט ער אַרויסרייסען פון די נאַפּאָלעאָנדלעך,
די שוועמלעך די געלע פון נאָכ׳ן רויטען רעגען,
און אַ ריִזיִגען גאָלד־שטול וועט ער אויסשמיִדען פון טראָנדלעך
און שטעלען דעם שטול אויפ׳ן אָנהויב פון וועגען:
שטיִלקייט וועט זיִך שטעלען פאַר זיין שטול פון שטולען
און אָבשטעלען בליִנדע געיעגען!
ניִשט ווערגען וועט ער און ניִשט שטיִקען —
נאָר הערשען אויף קערפערס דורך הערשאַפט אויף גייסטער,
ער, דער בעפרייסטער!
איִהם הערען שוין ערשטע דערוואַכער, איִהם קענען ותיקין!
רויב־פויגעל איִז ער געווען, נאָר צום סוף פון דער וועלט וועט
ער קריִגען זיין תיקון —
און נאָהנט איִז דער סוף פון דער וועלט שוין! און נאָהנט איִז
דער אָנהויב דער גוטאַלדיִגער!
וואָס שוואַרצער דער וואַלד איִז דער צייט׳ס, וואָס פערפלאָנטער־
טער, וואַלדיִגער,
אַלץ גיִכער, אַלץ באַלדיִגער
קומט ער, דער העלער, דער פרייער, דער פעלדיִשער,
דאָס קיִנד פון בעשעפער,
דער קעניִג דער העלדיִשער!

פון חלום דער צייט'ס, פון איהר חלום אליין קומט דער טרעפער!
זאָל ניכטערקייט לאכען, זאָל צווייפעל זיך קרימען, זאָל טויבקייט
ניִשט הערען —
ס'וועט ווערען, ס'וועט ווערען, ס'וועט קומען און ווערען!
ס'וועט ווערען אוז קומען! ס'וועט ווערען און קומען! ס'וועט ווע=
רען און קומען!
ניִשט לאנג וועט די שלאנג נאָך פערזוהמא'ן די ערד און פער=
טומאה'ן:
מיר וועלען איהר ווייזען, וואָס ג אָ ט הייסט, דער מוהמען!
ארויסרופען וועט פון דער וועלט'ס לאבירינט
דער שופר מטטרונ'ס א הימלישען איינד —
און דער איינד וועט מיט ריקוד=פיס שנעלע צעטרעטען די שלאנג...
ניִשט לאנג וועט די שלאנג נאָך פערזוהמא'ן די ערד אונזער מא=
מע, ניִשט לאנג!

ניִשט לאנג, ווייל עס דונערט כסדר מטטרונ'ס מרכבה!
אָ הערט, אלע טראָנען וועלען זיין איין טראָן,
אלע לענדער — איין לאנד!
דער הייליגער נאפאָלעאָן
וועט זיין אזוי הייליג, אז אָבזאָגען וועט זיך פערשטאנד
צו בעגרייפען די אונשולד פון זיינס א מחשבה,
און האר וועט נישט זיין און ניִשט זיין וועט שויז מעהר סאנקילאָט
אונטער זיין סצעפטער!
זיין געזעצבוך איז ג אָ ט —
און דעם טייוועל, דאָס אָנגעבלאָזט=פוסטע געשטאָפ,
אז זעהן זאָלען אלע, אז ס'האָט נישט דער טייוועל קיין קאָפ,
קעפט ער!

XII·

א י ב ע ר ק ע ה ר ע נ י ש ע ן.

אין דער פראַכט=וויטרינע וו ע ל ט
איז אויסגעשטעלט א מאַנעקען,
משונה עהנליך אויף א מענש:
סיניאָרע ט יי וו ע ל.

און אַז דער כאַם דער קרעציגער, בעלאָדען מיט דער ביקס,
געהט שטיוועל=שווער פאַרביי —
געפעלט דער טייוועל איהם. אָט ד אָ ס —
דאָס איז דער מענש!
דאָס איז דער זעלנער!

אוּן אַז די גאַסען=מויד געהט דורך
ציטערט איהר אַקסעל אויף אונטערן טוך.
אַך, אָט דאָס —
דאָס איז דער מענש!
ס'איז ער, ס'איז ער אַליין —
דער ז כ ר!

צעבונטעוועט זיך הייס דער כאַם דער קרעציגער,
טאַנצען בערען אין די אויגען איהם:
„גיט מיר איהם אַרויס, מיין פריינד, מיין חבר!
וועלען ביידע אויף מלחמה געהן!"
צעבונטעוועט זיך הייס די געלע גאַסען=מויד,
די קראַנקע פינגער איהרע פויסטען=זיך:
„גיט מיר איהם אַרויס — איהם זוך איך אין די ווינטער=נעכט
ער וועט מיר זיין אי מאַן, אי ליעבקינד!"
הויבט די ביקס דער כאַם דער קרעציגער,
הויבט איהר פויסט די אַלטע גאַסע=מויד:
„נישט שטעה אין וועג, וויטרינע גלאַנציגע,

וויטרינע, אייביגע פערשטעלערקע!
אהער דעם מאַן!
אהער דעם העלד!
ברעך זיך!״

פּלאַצט וויטרינע וו ע ל ט!
אין בלאָטע און אין בלוט — איהר זילבערן,
כאַם מיט גאַסען־מויד שלאָגען בלאַט,
מען שלעפּט אויפסגוואַלד דעם טייוועל ביידע...
לעבּט ער נישט, דער גבור,— ניין!
לעבּט ער נישט, דער גבור,—וועה!
דער מענש, דער גבור לעבּט נישט
שטעלט קיין פוס נישט!
ס'האָט גענאַרט א מאַנעקען
אן אָנגעשוואָלען־בעמאָלענער,
א חשוב'דיג־נאַריש־געדראָלענער, —
וועה!

ווייַנען ביידע, כאַם און גאַסען־מויד!
זי — די געלע ברוסטען רייסענדיג ווי גראָז,
ער — די קרעץ די בלייכע קראַצענדיג ביז בלוט.
און דאָס איז גוט, וואָס ביידע ווייַנען זיי,
און דאָס איז גוט.
אזוי ווערט דערגאַנגען די טויטקייט פון טייוועל.
זיין נישט־געשטויגען־נישט־געפלויגענקייט,
אזוי ווערט דיין נאָמען געהייליגט נישט־ווילענדיג, —
דו, וואָס דו ביזט אין דער אמת'ן —
דו, וואָס דו ביזט!
וואָרום עס וועקט דיך דאָס הויכע געוויין פון דער שנאה,
וואָרום עס ווערט דאַן א נייע וויטרינע
אריינגעשטעלט,

שענער נאָך און זילבערנער פאַר דער,
וואָס זיי האָבען צובראָכען.
און פונ'ם אײנדערוואַכעז
שפּרינגט אַרויס דייז שבת — הללויה.

XIII.

דערנאָך.

ווי קלייגע קינדער טופען היינט מיט פיסלעך
אַלטע וועלטעז! גאָרנישט איז אַמאָליג!
הערשען וועט עמלק —
דערנאָך וועט קומעז ליכט!

נאָכ'ן ים פון קולות בלייבט אנ'עכאָ,
נאָכ'ן טומעל פון די וועלטעז עכאָ'ס
איין קלאַנג, איין עכאָ:
אחד!

XIV.

ערשײנונג בײם ים.

מיסטעריום.

(צווישען זון-אונטערגאנג און לבנה=אויפגאנג. פארבען-שפּיל. דער שטראנד קוקט זיך אזוי צו שפּיל אָבגעקיהלט-ביטער, ווי אַ האַרץ אָהן גלויבען. בײם ברעג — אַ מענש אין וואַנדערער=קליי־דער, גרויע ווי אָווענט און ווי אומעט).

דער מענש:

כ'האָב לענדער פיל געזעהן, געווען איז שטעט פיל.
איך האָב געמיינט: איך וועל געפינען רוה מיר.

איך האָב געגלויבט: עס בליהט ערגיץ דאָס נייע.
פוז מיר און פוז מיין שד בין . איך געלאָפען.

אַז ווּעה, אַז דאָפּעלט וועה דעם אויג, וואָס זעהט פילן!
דאָס אַלטע האָט געקאָכט, געברויזט אַרום=מיר.
עס האָט אין מיר געלעבט דיזעלבע חיה.
מיין שד האָט אויף די גאַסען מיך געטראָפען.

נישטאָ, נישטאָ קיין נייסען! אייטעל אומעט.
אַז קראַנק ווי איך איז ים, דער ווילדער בענקער,
און בלינד ווי איך די בערג, די בלינדע גאַפּער...

איין אומעט האָט די גאַנצע וועלט פּערטומאה'ט.
אין רויטען מאַנטעל וואַרט אויף אַלץ איין הענקער.
און גאָט וואו איז? וואו זיצט ער, דער בעשאַפער?!

פ ע ל ז ע ן

(אין לעצטען העלסטען שקיעה שיין. חור'ן איבער)

„און גאָט וואו איז? וואו זיצט ער, דער בעשאַפער?!"
קריכט אום אַ קליינער, בלינדיטשקער און שלאַפער
שטעלט אויס דעם ים זיין נישטיגקייט—און כּרעגט...
המ...
וואָס איז דאָס פאַר אַ פעלז אַזוינער: ג אָ ט!
איבער וועלכע ים'ען שטעהט ער?
ווילאַנג בעשטעהט ער?
המ...
וואָס איז דאָס פאַר אַ פעלז אַזוינער: ג אָ ט!

אַ ז ע ג ע ל

(סרייט פונדערהייטענס)

„אין רויטען מאַנטעל וואַרט אויף אַלץ איין הענקער"...!
ווייה, אונטער מיר, איז אָבגרונד

שטעהט ער, דער רויטער,
ליגט מיט אנ׳אויגעל,
גארט מיך דערטרינקען,
מיך קלארען, מיך ווייסען —
איך קען איהם! איך קען איהם!
א הענקער! א טרענקער! אנ׳אלץ=און=אלע=טויטער!
אוי וועה, א רויטער!

די לבנה

(געהט אויף. אין פליגעל — איבער׳ן בלאסען וואסער, דאס אנדערע—אריינגעשטעקט אין דער שפיגעלדיגער זאמדיגקייט פונ׳ם ים-שטראנד, ווי א שבת-ליכט אין א טעפעל זאמד):

פון הויכקייטען קום איך,
צו תהומות נידער איך,
פליה אום איבער וואסערן,
קוילער מיך ... אין זאמדען —
און אומעטום אומעט, אומעטום אומעט!
ימ׳ען מיט אומעט!
איין אומעט האט די גאנצע וועלט פערטומאה׳ט,
פערטומטום׳ט, פערטומעלט!

א קול פון ים ארויס

(קאלט, שפאטיש, דומפיג)

און האסטו, מענש, פערלוירען דיין נשמה=גליק —
וואס שטעקסטו אן אויף פעלזען און לבנה׳ס?
קרעפיר אין זאמד, דו קראנק=מאכער, דו יאמער=פליג!
נישטא פאר דיר, פערגיפטער, קיין רחמנות!
אוועק מיט דיר, אוועק!

א צווייט קול

(רחמנות׳דיג)

און ווילסטו—קום אין ים אריין בעזעצען=זיך!
עס ווארט אויף דיר דער אבגרונד דארט דער גרינסטער!

דאָרט קענסטו אייביג פוילען, אייביג נעצען־זיך
אין וואַסער אייביג־גרין און אייביג־פינסטער!
בעזעץ זיך אויף מיין דעק!

מ ט ט ר ו ן

(בעוועגט זיך אין דער ווייסעניש. די פיגור, בעוועגליך און אונבעשטימט, בעשטעהט פון אַ סך קוים־אָנגעצייכענטע פליגלען, רעדער און פנים'ער. אינגאַנצען זעהט עס אויס, ווי אַ מיהל, וואָס דרעהט זיך אויף לבנה־שיין און רעדט מיט די רעדער):

ווער וואַגט דאָס שלעכטס צו רעדען אויף מטטרונ'ען?
דו וואָרעם איינער! שפייער אויף גאָט'ס פייער!
אַ הענקער, זאָגסטו? יאָ, איך בין קיין יתרן ניט —
נאָר, נאַר, איך בין דער אייביגער בענייער!

מיין וועלט איז אייביג ווערענדיג, נישט זייענדיג —
וואָס חלומט זיך די ערד־לייט, אז זיי זענען?
אַ ווערען געהט! אַ ווערען ווערט! און שרייענדיג
פערברענט זיך אלץ, נישט אויפהערענדיג ברענען!

פרעגסט: גאָט וואו איז? — זיין הערשאַפט האַלט אין ווערען נאָך!
ווער בין איך, פרעגסטו? — כ'בין דער גרויסער ווערער:
און מוז מען, קרעפטיג בויענדיג, צושטערען ערשט —
יעדער וואַגט מיך רופען בלויז דערפאַר צושטערער?

נאָך קיינמאָל נישט געוועזען איז אַ צייט אַזאַ:
ס'איז וועלט־ווינטער — און ס'קלינגט דורך איהם מיין שליטען!
נאָך קיינמאָל נישט געוועזען איז אַ בייט אַזאַ:
איך האָב געזאָגט — און אלץ האָט זיך געביטען!

ס'איז נישט, ס'איז נישט ווי שטענדיג! ס'האָט געביטען זיך!
די וועלט וויל ווערען אייביג! ווער זשע, מענש, פערלענדיג!
די בערג — זיי האַלטען אלע ביים צעשיטען זיך!
דער ים איז היינט אַנ'אַנדערער, ווי שטענדיג!

ס'איז נ י ש ט די זעלבע חיה, ס'איז אַנ'אַנדערע —
אין דיר, אַרום=דיר לעבט אַנ'אַנדער חיה!
דער שד, וואָס האָט געטראָפען דיך אין וואַנדערן —
האָט קלויעז שפּאָגעל=נייע, שפּאָגעל=נייע!

די צייט איז גרויס! אויף מויערן פון שטעט אַלע
געהט אויף מיין גייסט געפּאַנצערט און געהאַרנט!
וואָס איז דער שטן קעגען מיר? אַ שרעק אַלע!
עס האָט ווי איך נאָך קיינער ניִשט געצאָרנט!

די צייט איז נאָהנט! מען לייגט דאַן אין אַ וויגעל מיך,
מען הענגט מיר אָן אַ וועלט=שלאָס און אַ ריגעל;
און האָט מיין ים קיין ברעג ניִשט, וואַלסט און וויקעלט זיך,
צו קץ=הימיז לייגט מען איהם אין וויגעל!

אַריבער אייער ערד דער האַלב=פערלוירענער
שפּרייט אויס איהר האַנט די לעצטע פון עפּאָכען!
דאָס פיהרט צום סוף מיין גייסט אייך דער צעוירענער!
דאָס אַלטע ליִגט צובראָכען!

ד ע ר ס ו ף ו ו ע ט ז י י ן ד ע ר אָ נ ה ו י ב פ ו ן ב ע ש ט ע נ ד י ג ע ן,
און איצט — פערלענדען מוז איך און צושטערען!
ווען כ'וועל דעם ג ר ו י ס ע ן ז י י ע ר ' ס ווערק פולענדיגען —
דאַן הער איך אויף צו ו ע ר ע ן!

XV.

מ ט ט ר ו ן א י ן א ו נ ז.

פערהוילען פון די קינדער בלייבט דערווייל דער טאַטע — — —
ניִשט אין שטורעם איז גאָט!

ניִשט אין פייער איז גאָט!
אין שטורעם און אין פייער איז מטטרון —
ס'איז זיין מטטרונ'שער לעת־עתה!

איז נאַקעטען מדבר פון אונזער נשמה,
וואָס אויסגעלערט שטעהט איבער איהם
ווי אַ גלאָק אָהן אַ צינגעל, דער הימעל;
וואו מיילענווייט אַרום צוטרייסעלט ניִשט אַ פּאַלמע
די גרין־בטחונ'דיגע פליגעל
און פוסטקייט ווארפט דאָס ליידיג־גרויסע האַרץ
איבער די שבעה־ימים פון אַ ווייטקייט,
וואָס בלייכט זיך ווי אַן'אויסגערונען אויג
וואו ווי אַ לאַנגער הויקער־קעמעל שפּאַנט
אויף דאַרע שטאַנגעז־פיס און זויפט פון פריה ביז נאַכט־צייט
דאָס וואַסער פונ'ם לאגעל, וואָס זי טראָגט אין אייגענעם לייב,
אַ דורשטיגע און באַרגיגע מחשבה —
זאַפּט אייז אין אויג, דעם קיילעכיגען ברונעם,
אַ ליאַדעז ברעקעל אָבגלאַנץ, יעדען שאָטען פון אַנ'עקריש,
קנעט געלען זאַמד מיט קעמעלשער עקשנות
און איז אָהן אויפהער מקשה אויפ'ן לשון פון די גלעקלעך,
וואָס הענגען אויף איהר האַלז, ווי אַ געשלידערעכץ פון פּערעל:
„גליאָן! גאָט! גליאָן, וואו איז גאָט?“ —

איז נאַקעטען מדבר פון אונזער נשמה,
וואו ס'ליגט פערשטעקט ערגיץ אַ קדמת־דנא־הייל,
אַ נעסט פאַר שטומהייטען, וואָס זייער צונג
דערצעהלט דער נאַכט דעם סוד פון זייער אומגליק,
זעהט אויס פון דרויסען ווי אַנ'אויפגעפראַלטער גומען
פון הונגעריגע קראָקאָדילען,
צוז אינעווניג — ווי אַ שטאַרער מת,

אבי=אבות=הטומאה'דיִג צעצויִגען,
מיִט האַרטע שמייכלען אויף דער בלויִקייט פון די לעפצען
און אויגען, בליִנד פערטיִעפטע איִן זיִך גופא
און איִן דעם אייגענעם געהיימען טויט,
וואָס לעבט אַנ'אַנדער לעבען;
און וואָס איִן יענער הייל בלאָנדזשען מיִר אום פון
כמה דורות

און פלעדער=מייז בערוישען אונז די טריט, —
ריִש=רויש, ריִש=ראַש, —
און אונז אַנטקעגען וויינען קראַנקע קוואַלען,
ממזרים פון דער מאַמע ערד,
אייביִגע אונטערערדיִשע פוסגעהער, —
אוי=וועה, אוי=וועה, —
איִן יענעם מדבר און פאַר יענער הייל
שטעה'מיִר, וויִ פאַרצייטענס אליהו
פאַר דער הייל פון הר=חורב,
און, וויִ דאַמאָלסט, טרעפט אונז דאָ מטטרון
מיִט אַ דאָפּעלטען געראודער:
מיִט אַ שטורעם — איינס!
מיִט אַ פייער — צוויי!

אויף אונזער מדבר האָט אַ שלאָג=געטון אַ שטורעם
און מטטרון שטעהט איִן שטורעם וויִ אַ שטאָל=אַקס,
וויִ אַ מטה הויך געהויבען,
און אַ שלאַנג אַרום דעם מטה —
וואַרפט די שלאַנג זיִך קנויל נאָך קנויל,
אָטברייט, אָט שמעלער,
און דער מטה גיִט קיין צוק ניִשט —
ש ט ע ה ט!

וואַקסען שוואַרצע בוימער שטויב,
טומלען שוואַרצע בוימער שטויב,
וואַקסט און קאָכט אין אונז אַ שוואַרצע שטויב=וואַלד,
און עס יאָגען דורכ'ן שטויב=וואַלד
הינט, מצרים'דיגע הינט, —
אַ געביל!
אַ געבריל!
הינט ווי אָקסען, הויך און שווער,
הינט ווי פליגען, פלינק און קליין,
הינט פון דאָרט, פון דאַנען הינט,
כלערליי,
רייה נאָך רייה,
און מיט אַלץ פיהרט אָן דער מטה
און מיט אַלץ פיהרט אָן די שלאַנג —
שלאַנג מיט ציטער, שטאָק מיט שטעהן,
שלאַנג מיט: „ניין",
גיט: „דוקא"—שטאַנג!

בילען פריש=משוגע אַלע הינט,
שפרינגען טמא, טמא, טמא
מיט'ן פנים צו דער שלאַנג —
און שפרינגען קדוש, קדוש, קדוש
מיט'ן פנים צו דעם מטה,
שפרינגען אַהין און צוריק
ווי קינדער פאַר אַ שפיגעל,
שטעקען אַרויס די צעקלונגענע צינגער,
די בילענדיגע גלאָקען,
וואַרפען לאַנגע דונערס פון די טרייפע מיילער,
שטעלען=אויף די אויערן און לאָזען זיי אַרונטער,
שטעלען פיס צום קאָפּ צו און לאָזען זיי אַראָב,

רוקען זיך צונויף און לויפעז זיך פונאַנדער,
לויפען זיך פונאַנדער און רוקען זיך צונויף —
האָוו, האָוו, האָוו!
האָ, האָ, האָ!
אַ געלויף!

ווען-זשע וועט די שלאַכט געלינגען?
ווי-זשע וועט בלייבען: ניין, צי יאָ?
שלאַנג צי שטאָק —
ווער אויף ווען וועט גובר-זיין,
ווער ווען וועט פערשלינגען? —

און ווי מיר פרעגען — ווערט אין אונז אַנ׳אומבייט...
אויף אונזער מדבר
געהט אויף, ווי אַ ריינע לבנה,
דער שפּיגעל פון וואונדער, וואָס וועלען געשעהן:
קרעכצען אַלע הינט, אַלע הינט,
אימה׳דיג צאַפּלען זייערע אויערן,
ווי הערבסט-בלעטער אויפ׳ן ווינט, אויפ׳ן ווינט,
בילען זייערע אויגען שטומען וועהטאָג
אויף דער לבנה, וואָס טרעט אין אונז אויף,
ציטערן, ציטערן לאַפּעס...
צינגער לייגען זיך אויס דרויסען פאַר׳ן מויל,
ווי אַ מחנה בעטלער אין רויטע שמאַטעס...
ס׳ציטערן, ציטערן לאַפּעס...
און שטיל ווערט דערנאָך און דער מדבר האָרכט אויף:
די הינט
געפּגר׳ט און צו קבורה נישט געקומען,
דיר-נישט, מיר-נישט אנטקומען!
שטעהט ער, דער מדבר, אין פונק-נייע קליידער
פון פייער

אַ כהן מיט פאַנען פון פייער אִין האַנד,
און הִימעלט, און הִימעלט!
מטטרון אין מִיטען דעם פייער
שאָקעלט זיך אויף און אַראָב, ווי אַ לִיכטיִגע וואָגשאָל,
ווִיקעלט און דרעהט די צעפינקעלטע פלִיגעל:
„איצט קאָך אִיך אַ שטִילקייט אויס —
וואַרט"!

ער באָדט זיך אִין מִיטען דעם פייער, ווי קִינדער אִין טייך,
שפִילט דאָרט און האָפּסט דאָרט, ווי שאָף אויפ'ן פעלד,
ווען ס'בלאָזט זיי דער פאַסטוך די פלייט.
ער לייגט זיך אין מִיטען דעם פייער, אַזוי ווי דניאל אין גרוב,
הויבט זיך און שפרִינגט, ווי חלומות פון נאַכט,
וואָס לויפען גאַלאָפּ אין אַ קאָפּ.
דאָס פייער זִינגט פייערדיִג־פרעהליך,
מטטרון אִין פייער זִינגט פייערדיִג־פרעהלִיך,
און ס'ווערט אִינ'ם פייער אַ מאַן מִיט אַ ווייב,
פון ווייבער — איין ווייב,
און פון מענער — איין מאַן:
ניי־אדם, ניי־חוה!
נאַקעט, אַזוי ווי אַמאָל אין גן־עדן,
שטעהען די ביידע —
ביידע ווי בוימער.
ברענען די בוימער: אַ בוים אַ בעלאָדענער — זי,
קרעכצט אונטער פורפורנע עפּעל
און איז כשוף אינגאַנצען און בלוט, —
טייטעלט מטטרון אויף איהר: ע ץ ה ח י י ם!
איז אַ בוים אַ בעלאָדענער — ער,
אַ בוים אַ דערהויבענער, בערדיִגער, גלייכער,
ווילען אינגאַנצען און זון, —

און מטטרון שטאָלצירט: ע ץ ה ד ע ת!
לייכטען די נאַקעטע בוימער גן-עדנ׳דיג, שמחה-וששונ׳דיג-
כלה-חתנ׳דיג,
פלעכטען זיך איינער אין אנדערענ׳ס צווייגען,
איינער אין אנדערענ׳ס לייב,
בליהען ברוסטיגע עפּעל אין מענישער זון אריין;
צווישען ביידע וואַרפט בריקען דאָס פייער,
הויקערט זיך, פליהט פון איין ראָד אין אַ גרעסערן,
וואַרפט זיך ווי פלינקע פאַקירישע מעסערס,
וואַלגערט מגילות אויף,,
בלענדענדיג, קרייזע פולענדענדיג, הימליש-נהורא׳דיג,
מילד-מוראדיג,
אותיות מיט דאַרע מקובל-הענט צייכנענדיג
צווישען די נאַקעטע ברענערס די ביידע,
ביז ס׳ברענען די צוויי אין זיין פלאַקער ווי איינס,
ווי אַ רויט און אַנ׳איינציג געדיכטקייט.
אַ קוק – און עס ווערט אינ׳ם רויטען געדיכטקייט אַ שפּאַלט,
אין שפּאַלט – אַ געשטאַלט:
ס׳געהט אַרויס אין דער שטילקייט אַ קינד ערשט-געבוירען,
אדם דער לעצטער,
און דאָרט, פון דעם ערגיץ דעם צעהנטען, שווימט עמיץ אַנטקעגען
רוקט זיך אין נעפּעל,
וואַרפט קושען צום קינד און קומט נעהנטער און נעהנטער...
ווער ווייס, ווער דאָס איז?
און שטיל איז, אויס פייער, און ס׳חידוש׳ט דעם מדבר:
„ווער איז? – ווער געהט?"
ענטפערט מטטרון: „ס׳איז ער!
אין דער שטילקייט איז גאָט!" –

ביים שיין פון דער רייגער לבנה, –

דעם שפּיגעל פון וואונדער, וואָס וועלען געשעהן, —
זעהט די צוקונפט אַזוי
דער נאַקעטער מדבר פון אונזער נשמה.

XVI.

קאָסמישער פלאַם.

קאָסמישער פלאַם!
פון וועלט־עק ביז וועלט־עק
ברויזסטו איצט שירה —
שברירי, ברירי, רירי —
און אַלע וועלדער צינדסטו,
און אַלע הערצער בינדסטו,
און צו גאָט געפינסטו
אַ נייעם גראַם,
קאָסמישער פלאַם!

קאָסמישער פלאַם, אין דיין וואַנדער
דורך לענדער, —
אין אונאויפהערליכען גלגול און ענדער,
קנוילסטו זיך אויף און אַראָב, סאַלאַמאַנדער,
צווישען טאָגליך און לעצטער אשמורה,
איידער עס צעגיסט זיך נייע זון אויף אַלטע דעכער.
און פאַר דיין דאַנס מאַקאַבר האָבען אַלטע ווייבער מורא,
און ס'גנב'ען פון די תליות זיך אַראָב פערברעכער
און לאַכען מיט שפּיציגע ציין וואָלקולאַקיש און טמא:
„געמאַכט האָבען מיר עס! ס'איז אונזער נקמה!"
אַ ליגען, בישט זיי! דו ביזט אָדלער און מעווע, ביזט לייב און ביזט לאַם,
קאָסמישער פלאַם!

אַנ׳איבער־האַנט צינדט דיך—און ווער קען דיך לעשען?
ער איז־נישט קיין יתרן,
דיין אַרויסשיקער דער האַר,
דער רוישיגער, דער שר
מטטרון!
און דאָך שיקען ברכות פון ק ץ דיינע רוישיגע פלוכען!
טאָ פליה,
גליה —
און שפרייט דיינע הענט אויס צום דוכן!

קאָסמישער פלאַם!
קען איך דען שרייען מיין ביטערסט געשריי,
ס׳געשריי פון אַ מענש, וואָס ווערט ליגען צעטראָטען
איצט אָדער מאָרגען
אונטער דער זויל פון זיין ברודער דעם כאַם, —
הערן קעגען דעם קצ׳ס האָרי זאָגט, וואו עס לויפען שוין אום ווי
שטורקאַצען
די גאָלדענע פערד פון בעגינען
מיט זונען דריי הונדערט און צעהן אויפ׳ן רוקען,
טאַנצט אַרויס פון מיין מיטען דאָס האַרץ
מיט פויק און מיט טאַצען,
ווי מרים אין מדבר! — —

XVII.

אדע צו דער פרייהייט.

כ׳האָב נישט דערפאַר דיך ליב, ווייל כ׳ליב די גילאָטינע,
און נישט דערפאַר, ווייל שינדען ווילט זיך מיר די
שינדער,
און נישט דערפאַר, ווייל כ׳האָב — ווי דיינע קינדער —
געלערנט קריצען וועלפיש מיט׳ן צאָהן.
ניין, זייער שוואַרצער צאָרן, זייער רויטע פאָהן,
די וואוט־געקרימטע ציין פון זייער קנאה,
אויף אַלדאָס נישט־המונישע געשאַרפט:
דאָס אַלץ איז מיר פערהאַסט פון אייביג אָן,
און גיכער וואָלט דאָס, קעניגין, געדאַרפט
נישט ליבע וועקען צו דיין קרוין, נאָר שנאה!

נישט ליב איז מיר דיין פעבעל׳ס ווילד געלעכטער,
זיין ווילען איז מיר פרעמד, דער נישט־גערעכטער,
א ווילען, וואָס בעדאַרף נישט קיין בעווייזען
און וואָס פערקנס׳ט גערעכטיגקייט מיט אייזען!

מיין האַרץ איז נישט מיט די, וואָס ברענגען דיר
צושלעפען
די בלוטענדיגע קעפ פון דיינע אונטערדריקער;
ס׳בעוואונדערט נישט מיין גייסט דעם קאַמף פון
סאַנקילאָטען,
וואָס הונגער מאַכט זיי העלדיש און די שנאה שכור:
זיי ווילען דיך אַליין פונדיינעטוועגן קעפען!

איך ווייס, ווער ס׳האָט געלערנט זייער האַנט צום ראָטען
פערשקלאַפּט האָט זיי דער ט ו י ט, דער ערגסטער פון
דעספּאָטע

מיין האַרץ איז נישט מיט די, וואָס בויען באַריקאַדען,
וואָס אין דיין הויכען נאָמען צינדען זיי און ברענען,
און נישט מיט קיין טריבונען, וועלכע קענען
אַזוי געשיקט צענויפפלייגען טיראַדען,
אַז בלוט זאָל פערגעלוסטען זיך — און שוין
זאָל תלין־קליידער אָנטון דער המון,
און שניידען זאָל ער קעפּ פון סובערענען,
און ווערען זאָל צעקלאַפּט כון איהם, צעשמעטערט,
וואָס ער, דער שקלאַף, האָט ערשט אַליין פערגעטערט
און טיף דערפאַר געבוקט זיך: זייער קרוין!

אויך נישט דערפאַר, אָ פרייהייט, איז מיר טייער
דיין גאַסטען צווישען אונז, ווייל דיר צושטייער
גיט דער המון זיין שטובען־גליק אַוועק —
און בויט אַלטאַרען פאַר דעם גליק פון כלל!
איך ווייס: אויף מאָרגען איז ער גרייט פערהאַנדלען
דיין קאָפּ דעם שטן, און איז גרייט פערוואַנדלען
דיין הויכקייט — אין אַ טאָל פון טויטער שרעק,
דיין ווייסען טעמפּעל — אין אַ רויטע שטאַל!

נאָר טייער ביזטו, פרייהייט, מיר דערפאַר,
ווייל ס׳קוקט אַרויס ג אָ ט ׳ס מ ל כ ו ת דורך די רויכען,
וואָס געהען פון דיין בלוטיגען אַלטאַר!
דערפאַר ביזטו מיר טייער, ווייל עס מאַכט
דיין דונער נאָהנט צום הימעל אונז דעם הויכען,
און ווייל ס׳דערגעהען הערצער, אַז עס וואַכט
אַ בייטער פון די צייטען, וואָס זיין בייטען

פיהרט גאָט=אַרויף דעם מענשען דעם בענייטען,
און אַז דאָרט אויבען ווערט פון אונז געקלערט,
אַז נישט פערגעסען האָט מען אָן דער ערד,
ווי אָן אַ טרוים אַ בייזען און אַ ווייטען!

XVIII.

אבני שיש טהור.

(חגיגה) שקל סבינא וקרעית. ——— ההוא ינוקא

אָט געהט דער מענש, וואָס האָט געטויט אַ קינד!
אַמאָל האָט ער געהייסען: בן=אבויה.
אַנ׳אַנדערער געוואָרען... קוקט איהם אָן:
אַ קינר, אַ קינד האָט ער געהרג׳עט!

אויסגעשטאָרבען איז ער, שטיינערן און שטאַר.
ער געהט מיט אַ פּנים אַ שטיין און מיט שטיינערנע הענט:
אַ פּנים אָהן געוויין און אָהן געלאַך
און הענט ווי פערוואָקסענע פעלזען, ווי ווילדע געוויקסען פון שטיין.
ער געהט ווי אַ מענש, וואָס האָט געטויט אַ קינד...

זיי זענען זאַלבעפערט געווען אויף יענעם אָרט,
וואו דאָס פּאָרל אבני=שיש=טהור
האָט ספינקסען=קעפּ געהויבען צוויי
מיט זיבען אויגען, זיבען אויגען אויף אַ קאָפּ...
מיט בילדער האָט דער פּרדס זיי בערעגענט —
איז גאַנץ=געבליבען איינער נאָר: עקיבא.
און אַ צווייטער איז דול, און אַ דריטער — מען ווייסט
נישט זיין קבר
דער פערטער — אלישע — זיין קבר ווייסעו אַלע,

אַ חוץ איִהם אַליין:
זיין קבר דער פערשאָטענער איִז ער אַליין...

אָט געהט דער מענש, וואָס האָט געטויט אַ קינד:
זיין שיינענדיִגע אונשולד.
אמאָל האָט ער געהייסען: בן־אבויה.
איצט האָט ער ניִשט קיין נאָמען. ס'איִז ניִשט ער —
ס'איז אחר!

„אבני שיש טהור", — ברומט ער אויף די גאַסען,
„אבני שיש טהור", — קרעכצט ער פון זיין נאַכט־שלאָף:
אבני שיש טהור — אייביִג זעהט ער שטעהן זיי:
איינער קעגען צווייטען, מיִרמעל קעגען מיִרמעל,
פּרצוף קעגען פּרצוף,
שטיין פערליבט איִן צווייטען, ביידע לויטער ליִבע,
די פּרצופים ביידענ'ס זענען זיך מתיחד —
און עס שאָרכט דער פּרדס: „שטיִלער — — יחוד — — —
יחוד" — — —
שטעהט פון רעכטס דער איינער, שטעהט פון ליִנקס
דער צווייטער.
ווי ס'איז ווייס דער איינער — איִז שטאָק־שוואַרץ
דער צווייטער.
שוואַרצער ווערט דער שוואַרצער, און דער ווייסער —
ווייסער.
איז דעם שוואַרצענ'ס פּרצוף לילית'דיִג און ווייביש,
נאַכט, וואָס תּאוה'עט: „וויל מיך",
און דעם ווייסענ'ס — מעניש,
טאָג, וואָס ענטפערט: „וויל איך!"
זיִבען אויגען שוואַרצע בעטען: „ווערט אויף איהר
שלעכט".

זיבען אויגען ווייסע זינגען: „ווערט אויך א י ה ר גוט״ —
זיבען קעגען זיבען.
שלעכטס פערליבט אין גוטען, ס׳גוטע — אינ׳ם שלעכטען.
ווער־זשע איז דא גובר? ווער־זשע איז דא גובר?
און עס שאַרכט דער פרדס, און עס שאַרכט דער
פרדס — — —

— — — — — — — — — — —

און אז די אבני־שיש האָבען זיך פעראייניגט,
די אבני־שיש־טהור,
און ס׳איז פון פורע דבקות צעגאַנגען זייער שטיין־
הארץ.
צעגאַנגען און געוואָרען דאָס פריהלינג־ריינסטע וואַסער, —
האָט ווייס געזעהן עקיבא, און אלישע — ש וו אַ ר ץ.
האָט געלאַכט עקיבא: „ביידע זענען ווייס איצט —
ווי ווייך, ווי ווייס דאָס וואַסער —
דער ווייסער האָט געוואונען!״
האָט געביטערט אחר: „ביידע זענען שוואַרץ איצט —
ווי שוואַרץ, ווי שוואַרץ דאָס וואַסער —
ווי שוואַרץ, ווי שוואַרץ עס מבול׳ט —
דער שוואַרצער האָט געוואונען!
שוואַרץ די וועלט די גאַנצע, טויט די וועלט די גאַנצע,
און אַ שטיין אַ שוואַרצער איז דער וועלט׳ס מצבה,
איז דער וועלט׳ס מצבה״...

אויגען דאַרף מען וואָהרע, ווען מען קומט אין פרדס!
אחר׳ס אויג דאָס פאַלשע האָט געזאָגט איהם ליגען,
האָט געבוירען פאַלשקייט,
איז איהם אַלץ געוואָרען שטיינערדיג און פינסטער,
איז איהם אַלץ געוואָרען אחר׳דיג און אַ נ ד ע ר ש,
האָט ער אין זיין יאוש אַ כשר קינד געהרג׳עט —
זיין שיינענדיגע אונשולד.

און ס׳ליגט מיט איהם דאָס קינד יענס צוזאַמען אין איין קבר,
צוזאַמען אין איין קבר.

וועה דיר, וועה דיר, אחר! האָסט אַ קינד געהרג׳עט!
איינער, רבי עקיבא, איז געבליבען גאַנץ.
איינער, רבי עקיבא, איז דעם סוד דערגאַנגען,
איז דעם סוד דערגאַנגען און פלעגט דעם סוד פערטרויען
מיט שאַרכענדיגער לעפץ:
„מיר זעמיר זאַלבעפערט געווען אין יענעם פרדס,
האָ׳מיר לאַנג געקלעטערט, דערגרייכט צום סוף מטט׳ן,
דערגרייכט צום שר־הפנים...
האָט דער שר־הפנים צעגאָסען זיך אין פאַרבען,
צעשניטען אין העויות, צעשליידערט אין געשטאַלטען,
נישט גערוהט אַ רגע, די אויגען אונז די שוואַכע
געבלענדט רק און געברענט רק—האָט דאָס אונז פער־
דראָסען.
האָט דעם שר־הפנים פערגלוסט זיך אונז צו נאַרען:
„גוט! טאָ לאָז זיי דאַכטען, אַז דאָס בין־איך ג אָ ט !
טאָ לאָמיך ווערען א יי נ ע ר!”
האָבען מיר דערזעהען, ווי פלוצלינג האָט זיין לויפען
זיך אָבגעשטעלט אין מיטען,
אין פאַרב זיך נישט געגאָסען, העויות נישט געשניטען,
און ס׳האָט זיין ים געשטאַלטען אַרויסגעוואָרפען
שטיינער:
ווייסער מירמעל איינער, און דער צווייטער—שוואַרצער...
אבני־שיש טהור...
נאָר אַז זיי זענען ביידע איינס־געוואָרען—דאַמאָלס —
האָט אויף אונז זיך פלוצלינג אַ שרפה־גלאָק צעשריען.
ס׳האָט געגלאָקט אלישע׳ס פירכטערליך געשריי:
„גאָט האָט זיך געביטען! האָט פערשוואַרצט זיין פנים!
גאָט האָט זיך געביטען!”

און שוין — און אויס — געפאַלען,
געפאַלען זאַלבעפערט...
מטטרון האָט דערשראָקען
כּונסניי גענומען לויפען —
און מיר זענען צו=דר'ערד=צו
געפלוינען זאַלבעפערט!
קינדער, ס'איז דער פּרדס זינט דעמאָלט מלא פּחד...
ער בליהט ווי אָהן אַנ'אָטעם...
קינדער, ס'האָט מטטרון פאַר זיין חטא בעקומען
זעכציג שמיץ פון פייער: זאָלסט זיך נישט דערוועגען
אָבשטעלען ס'געלאַף דיינס. שטראָם פון איצט ביז וואַנען
עס טאָגט דער טאָג פון קץ!"

XIX.

געשיכטע.

ורע דבוק לו מאחוריו.
(רצר אר"י)

און ס'איז געשעהן, אַז ס'האָט דער מענשען=גייסט זיך אָנגעצונדען
צאָרניג,

ווי תמוז=צייט אַ וואַלד,
זיך אַ הויב=געטון הויך, ווי אַ שיף אויפ'ן רוקען פון שטורעם,
און פערפאָהרען מיט די אויפגעשטעלטע מאַסטען,
ווי אַ חיה מיט די הערנער,
ביז פאַר'ן טראָן פון דעם פערהוילענעם מטטרון.
מיט פויסטען צוויי פון פלאַם ארויס, ווי ווייסע צוויי חלפים,
האָט ער זיך צעטענה'עט און צעמענה'עט,
אַז ער איז קיין מלאך נישט, מטטרון,
אַז אַנ'אייביגער פערפיהרער און פערנאַרער איז ער,
אַ נאַכט=וואַמפּיר, וואָס זויפט
אַ שלאָפענדיגען'ס בלוטען אין דער פינסטער,

אָכצענדיג פּאַר תּאוה, ווי אַנ'אַלטער בעל-עבירה;
אַ לץ אַ קבּרן, וואָס ביים אויסגראָבּען די גרוב
שיט ער ניבּול-פה׳ אוּן קראַקעט אַ געלעכטער;
אַ תּלין, וואָס בּלייבּט שטעהן נאָך דעם אַהדעקגעהן פוּן המון
אויג-אויף-אויג מיט'ן קאָפ, וואָס זיין האַק האָט געמצמית'ט,
רועגט איהם אין האַנט, ווי אַ נאַר-וואָס-געשאָסענעם פויגעל,
לייגט איהם אַ צווייטמאָל, אַ דריטמאָל אַרויף אויף דער תּליה,
אוּן פערציהט איבּער איהם
אַ צווייטמאָל, אַ דריטמאָל, אַ פערטמאָל דאָס שטריקעל — — —

אוּן ס'האָט דער גייסט געזעהן — — —
געזעהן האָט ער פוּן גאָרער, גאָרער ערד
מיליאָנען פויסטען פוּן געדורס'טע אוּן פאַר דער צייט
צעפּליקטע,
גרייט אומוואַרפען דאָס לופט-וויגעל, וואו ס'הוידעט
גרינגע פויגעלעך אַ ווינט,
פערשלעפּען ביי די האָר די זוּן די מכשפה,
אַריינוואַרפען זי טיף אין קעלער פוּנ'ם מערב:
„דאָ ליג בּיז פגירה, געלע צויג",
אוּן טורעם איבּער טורעם צו קומען צו א י ה ם, מטט'ן,
אַ מחנה אַ בּייז-האָריגע, אַ העלישע,
אַ שווייגענדיג-צעבּילטע — — —

פוּן טייכען טונקעל בּלוּט האָט זיך אַרויפגעשויבערט ריזיג
אַ שוואַרצע הפקר-פאָהן, —
געניית פוּן אייערע יסורים-העמדער, גייסטער פוּן צעדריקטע,
איהר, וואָס זייט געבּליבּען ליגען ניזוק
אונטער דער געשיכטע'ס שווערען וואָגען, —
אוּן ס'האָט די פאָהן געטראָגען זיך אַליין,
געגאַרט פערדעקען אַלע דעכער פוּן די זיבּען הימלען,

זיך אָנזועצען אויף זיי ווי שוואַרצער שניי,
געצוקט ווי אַראָבגעהאַקטער קאָפּ,
וואָס געהט אין ברוינעם זאַמד אַ מיתה־טענצעל,
כפול־שמונה׳דיג געקנייטשט־זיך, ווי דער נחש אין גאָט׳ס גאָרטען
אַרום דעם בליץ־לייב חוה׳ס,
געמישט מיט חשך־הענט אַ גלעזעל וואַרעמס:
נאַכט מיט בלוט,
אָנגעטראָטען כרובים׳לעך־פאַרבייפליהער אויף ביידע פליגעל,
געבערגעלט־זיך, ווי רוקענס קאַטערשע, און אויפגעריכט
זיך ווידער,

ווי צום שפּרינגען גרייטע טיגערס,
און רק גערוקט־זיך העכער, העכער,
העכער, העכער,
באַרג־אַרויף צו איהם, דעם ב ר ע כ ע ר,
דעם שר, דעם העלד, דעם ט ו ע ר:
„ד ו ביזט ש ו ל ד י ג!"

— — — — — — — — — — — — — — — —

ער איז אויף זיין טראָן נישט ג ע ז ע ס ע ן, מטטרון!
ער איז אויף איהם אַרומגעפאָהרען בליץ־גיך,
באַמעלעאָניש,
אויף־און־אָפּ׳יג־ימיש, שוים□־אַרויפצו, פאַל אַרונטער,
אַ טו־זיך־אָן, אַ טו־זיך־אויס —
ברעקלעך, ברעקלעך, ברעקלעך פון פרצופים!
צירופים, צירופים, צירופים!
ס׳האָט ק אָ ל י ר ט־ז י ך אַ מטטרון, —
אַ חלק, אַנ׳אָבשפּאַלט מטטרון, —
און מחנות רעגענבויגענס האָבען
ווי סטאַדעס שוואַנען געלאָזט זיך שווימען
פון זיך — צו אַלע, פון זיך — צו זיך:
פעכער אויפגעפּראַלט אין פעכער,

ראָד איִן ראָד אריין געקוילערט,
הענט געוואָרפען איִבער הענט;
הענט ווי שאָטענס, הענט ווי לאָמפּען, הענט ווי ווילדע קראָקאָדילגן,

הענט ווי כּרובים — — —
ניִשט גערוהט!
שוואַניג שוויִמענדיִג, ניִשט־רוהענדיִג,
געטוו, געטון עפּעס אָהנאויפהערדיִג,
און אזוי אָהן־אויפהער טוענדיִג,
און אזוי אָהן־אויפהער לויפענדיִג,
פון זיִבען פאַרבען ניִשט געקאָנט
שאַפען אנ׳איינציִגע, אַ וו יי ס ע — — —

ס׳האָט קאָליִרט־זיִך אַ מטטרון,
ס׳איִז אַ סוף איִן איִהם געווען, אַ שיעור־קומה,
ערגעץ איִז געווען איִן איִהם אַנ׳אָבשטעל,
אַ לייביִשע הכנעה פאַר׳ן בראשית־מדבר: ג אָ ט
אַ פינטעל, אַ לעצט פיִנטעל האָט געדעמערט.
דער גייסט
האָט דעם אָבשטעל נישט געקאָנט געפינען,
ניִשט געזעהן דעם שיעור־קומה,
געלעסטערט — — —
מיט טויזענט טענה׳ס האָט ער זיִך פערטומעלט,
אלע זיינע פלאַמען האָבען טיִף
געשוידערט: „וועה אונז!
און איז מטטרון אַ ל ץ שוין? שוין־זשע איִז ער ג אָ ר שוין?
און איִז ער אפשר — גאָט?
ח—וואָס?
און איִז ער אפשר — גאָט?
און גאָר? און ד אָ ס זאָל גאָט זיין?

גאָר? און דאָס?
און איצט גאה כאַפּ אַנ׳אָקעאַן אין מיטען העַנדים-פענדום!
און איצט גאה יאָג!
און ווער וועט צאָהלען, אז מיר מאָהנען?
און וואָס? און ווען? —
עך, צום לעצטען מאָל, צום מאָל פאַר-אַלעמאָל,
לאָמיר א געשריי-טון א געשריי א האַרטען,
א האַרב-פערצער׳טען,
פאַר קינד-און-קייט, פאַר צייט און צייטען א געשריי-טון —
גענוג אונז שוין צו וואַרטען!״

פערעקשנ׳ט ווי א באַרג,
אָן א זייט פון דער פאָהן, איבער טורעמס פון פויסטען,
שטעהט א שרייענדיגער שתדלן אין א פייערדיגען טלית:
אין שוועבעל-פלאַמען קאָכט
פאַר מטטרונ׳ען דער מענשען-גייסט.

„אדרבא, טו!
פאָהר וואוהין דו ווילסט,
טו דיר וואָס דו ווילסט.
צויבער און וואַרף-זיך און בייט-זיך —
דו ביזט שולדיג! דו!
אדרבא, טו!
שאַף אונז און צושטער מיט דיינס א הוסט!
זעהסט? די פאָהן און די טורעמס פון טויזענטער פויסטען —
זיי נעהם איך פאַר עדות,
אז שלעכט איז, שלעכט איז וואָס דו טוסט!
דיר, דעם לייכט-פאַרטיגען יונגעל,
דעם מלאך דעם גרינגען, דעם פלינקען, דעם שלאַנקען,
איז הערשאַפט געשאָנקען, — די וועלט
איז געגעבען דעם יונגעל!

מטטרון!
סוד פון דעם אייביגען גלות, גלות פון הערצער און דורות!
סוד פון דער אייביגער נאַכט, וואָס דערלאָזט נישט צום אייביגען טאָג!

קריעה בעגעהר איך צו רייסען,
קריצען פעררייקט מיט אַ צאָרניגען צאָהן:
„וועה צו דיר, אָרעמע בירה!
וועה צו דיר, לאַנד, וואָס אַ יונגעל פיהרט אָן!"
דור נאָך דור פליהען אום דיינע פויגעל,
דור נאָך דור, אויס און איין,
אריין אין אַ מענש און אַרויס פון אַ מענש, —
מיר רופען די פויגעל נשמות, —
שפרינגען אום דיינע פויגעל מטורפ'דיג,
זינגען פערכשופט און טרייבען די פיס מיט די הענט
צום פאָרכטיגען תהו=ובהו פון מעשים,
צום אייביגען שפיל פונ'ם ווילען,
און ער, דאָס אויג, וואָס האָט נישט איבער זיך קיין דאַך פון ברעמען,

ער, וואָס איז צוגלייך אי נעסט, אי אָדלער,
וואו וואוינט ער, דיין בעפעהלער, און וואָס שוויגט ער?
צי אפשר נישטאָ — און בלויז דו ביזט פאַראַן?
נישטאָ גאָר — און דו ביזט דאָס ער?
וואָרום וואָס? וואָרום ווען?
וואָרום וואָס קומט=אַרויס פון דעם פליהען אהין=און=צוריק?
וואָרום וואָס פליהט=זיך=אויס?
קעפ אויף גילאָטינעס! קונצענמאַכער אויף שטריק!
אַ צירק מיט אַ בלוטרויטען שילד פון דרויסען:
געשיכטע!

„געשיכטע! פערשאָלטענער צירק!"

און ס׳ברויזט דער המון אזוי רשעות׳דיג-בייז,
אזוי טויטדורשטיג-בייז,
ווען מען ווייזט איהם די קונצען,
און פאלט אוועק א קונצען-מענש אין מיטען שפרינגען,
אין מיטען שפרינגען אויפ׳ן קאפ —
בעגיסט די צוקוקער אזא מין חרוה-שווייס!
שמחה-שרצים׳לער אין אלע לאויגלעך!
וואוילגעפעלט זיי דאס שפיצעל!
דער טויט איז זייער קונצענמאכער דער בעליבסטער,
זיי שמעטערן בראוואָ׳ס, וויבאלד זיי דערזעהן עס,
דאס געלע ארלעקינדעל מיט דער שער...

„געשיכטע! פערשאלטענער צירק!!
אט ערשט א קאפ געזעסען אויף אנ׳אקסעל, ווי א מלך—
א קוק: ער קריכט שוין לאונטען, ווי א קינד, לאויף אלע פיער...
הע-הע, געפאלען ווי אנ׳עפעלע פון בוים,
אנ׳עפעלע א רויטס און א בעטעמ׳טס און א צעדמ׳טס!
און ס׳שרייט דאס פאלק צו זיינע פרעד-ליך-מאכער:
יונגען!

דעם טויט אהער, דעם טויט!
איהר ווייזט אונז נאר דעם טויט!
אזא מין ווי צלער — כא, כא, כא!

„געשיכטע! דער טויט און די פרוי!
און די קעפ פון עלף יונגפרויען שיינע,
עלף איילבירטען שלאנקע און יונגע,—
שא, כ׳וועל דיר זאגען:
אין יאהר זיבעצען הונדערט און ניינציג און דריי
זינס דער געבורט פונ׳ם יוד, וואס די רוימער האבען געקרייציגט,
אין טולאן דער שטאט, —

די קעפּ פון עלף יונגפרויען שיינע,
עלף איילבירטען שלאַנקע און יונגע,
הייסט זיך לכּבֿוד איהר יום־טוב פון פרייהייט דערלאַנגען
אַבגעהאַקטערהייט, געהוירצט מיט שטויב, אין בלוט געפּרעגעלט,
אַ לאַכענדיגע מחנה סאַנקילאָטען —
און פרויען־העלזער עלף פערלירען מיטאַמאָל
עלף שוואַכע בלאָנדע קעפּ,
עלף קליינע בלאָנדע קרוינען, —
און ס'לאַכען אָהנהויזיגע, שכּור פון טויט און פון פרוי,
געזעטיגט מיט טויט און מיט פרוי —
אַזאַ מין וואוילטאָג — כאָ, כאָ, כאָ!

„און קענסטו דעם וואוילטאָג, מטטרון? און קענסטו
אַנ'אומגליק אַזוינעם?
וועה צו די יונגפרויען־קעפּ די געטויטע
און וועה צו דער מחנה דער הונגעריג־זאַטער,
אַז וועה איהר!
איך בין פון אַ וועלט, וואו איין אומגליק
פעראייניגט רוצח מיט הרוג!

„אַזאַ וועלט — און צו וואָס אַזאַ וועלט?
אַזאַ גליק — און צו וואָס אַזאַ גליק?
וואוהין פיהרסטו אונז אַלע, מטטרון?
ווי הייסט יענער אָבגרונד?
דו, וואָס פון פאָרענט שטראַהלט שבת פון דיר
און אייביגקייט בלויע און מלאך —
צי טראָגסטו נישט אַמאָל אַ שלאַנגען־עק פון הינטען,
שוואַרץ ווי אַ מערדער'ס געדאַנק אין דער נאַכט פון'ם מאָרד?
אייביגער צענויפמישער פון זון מיט רינשטאָק!
אויסגעוואַלגערט האָט זיך שוין אין אַלע רינשטאָקעס דיין פייער —
און ס'זענען אין זיי די חזירים

נאָך אלץ נישט געוואָרען פערבערענט!
ווען וועט לינקס אויף לינקס געהן, רעכטס — אויף רעכטס?
גוטס און שלעכטס —
ווען שיידסטו זיי פונאנדער?
איך הויכער,
איך הויכער, איך ווילדער, צעפייערטער וואלד,
וואָס מיך ברענען די וואונדען פון אלע געטויטע און טויטער,
בעפעהל דיר, מטטרון: א סוף צום פערשאָלטענעם ציר!
צינד מיט מיר אונטער דעם ציר!

„צינד אונטער דעם ציר?״ — האָט דאָס עכאָ געפרעגט.
„דעם ציר??״ — האָט עס לאנג זיך געוואונדערט.
דערנאָך
איז א שטילקייט געהאנגען אי אויבען, אי אונטען —
א שטילקייט...
וואו איז זי, די פאָהן? און די טורעמס פון פויסטען?
די פאָהן האָט איהר נאכט־קלייד צעפליקט מיט די אייגענע הענט,
א ליכטיגער ווינט האָט צעבלאָזען די טורעמס...
אויס די רעגענבויגענס, אויס די הענט —
גאָרנישט פאראן!
עפעס א לעסטער־וואָרט האָט זיך געשראָקען אין ווינקעל:
„כ׳בין פינסטער, בין פינסטער״,
און שרעקיג געוואָרט אויף א לעצטער התגלות:
„בעהעל מיך, בעהעל מיך!״
דער גייסט האָט זיך דאמאָלס צעפייערט נאָך מעהר
פאר בושה, פאר בושה.
שטיל איז געוועזען אי אויבען, אי אונטען —
שטיל.
דין איז געוועזען אי אויבען, אי אונטען —
דין:

א שטילקייט א דינע, אזוי=ווי א האָר,
וואָס פאַלט פון דער באָרד אריך=אנפינ'ס...

„לעסטערער! — האָט זיך געהויבען אין חלל א קול. —
לעסטערער דו!
שלעכט איז געוועזן דיין געדאַנק פאַר מיר, שלעכט,
און שוואַרץ ווי א מערדער'ס געדאַנק אין דער נאַכט פונ'ם מאָרד.
געשיכטע? א מיטען בלויז! איך — נאָר א מיטען!
א מיטען פון מיין מיטען האָט זיך דיר אנטפּלעקט,
א ב ר ע ק ע ל פון מיין שיעור=קומה בלויז...
וואָס ווייסטו?
קענסטו דעם סוף, וואָס דו לעסטערסט?
דער סוף איז ביים האַר מיינעם גאָט!
איך בין אין זיין בעשטענדיגקייט דער טייל,
וואָס פערגעהט יעדע רגע,
און כ'מאַך אויף זיין חשבון די חובות —
און צאָהלען וועט ע ר!
ער צייהלט און וועט צייהלען, וועט צייהלען און אויסצאָהלען!
זיינע צ י פ ע ר ן — מיינע צ י ר ו פ י ם!
זיין ר ע כ ע נ ב ו ך מיין לייב —
נישטאָ ביי איהם סתם!
די זינד האָט געשליפען דיין צונג און אַרויסגעבראַכט שלאַנגענע
ווערטער —
ווי קום=איך צו אלץ און ווי קום=איך צו גאָר?
לעש=זשע, גליה=וואָרעם, אויס דיינע פלעמלעך די פאָר!
אראָב! האָסט שוין צופיל געזעהן,
האָסט צופיל געהערט!
וואָס דאַרפסטו? אנטרינן!!"

אויסגלייכונג.

אין קאַסטענס, וואָס די מענשען רופען ש ט ע ט,
אין שוואַרצע קאַסטענס געה און גראַבעל, זעהער דו,
פערבאָרגענקייטען=אויפשלייערער דו,
געפינסט דאָרט צירונג פון עולימתא׳ס ברוסט אראָב, —
אין קאַסטענס, וואָס די מענשען רופען שטעט.

און לויף נישט פונ׳ם בלוט! אין בלוטען גראַבעל איצט,
אויגען=קלאָרער, אויגען=קלאָרער דו,
און גראַבעל אונז פון בלוט אויס אַ משיח!
אין אונזער בלוט=ים איז ער, דאָרטען ליגט ער,
אַ האַלב=דערשטיקטער,
דער פיש פון אונזער אומגליק טראָגט איהם אין זיין בויך!

זאָגט די אמאַזאָנע, אונזער שטיפמאַמע
(אַלע זע׳מיר קינדער פון אַ שטיפמאַמע,
עולימתא=בעאַטריטשע זוימט אין וועג):
„נישט פרום דער צדיק און נישט שלעכט דער רשע,
יתומים זענען אַלע מיינע שטיפקינדער,
יתומים אָהן אַ העמד — —

„צום פערברעכער
דורך דער קראַטע
האָב איך אריינגעקוקט.
ווי אַ שמאַטע,
ווי אַ גרויע,
האָט ער אויסגעקוקט —

און געפּרעגט:
וואו מאַמע־טאַטע?
מאָרגען הענגט מען מיך — — —

„ברומט אין מיר, דער אייזערנער, ס'רחמנות מיינס,
שלוכצט פּאַגאַטיש.

„און אַ ל ע זענט איהר דאָך אַזוי — איהר אַלע, אַלע!
אויף גרויע חולי־נופל'דיגע גאַסען
פאַלען אייערע נשמות אום,
ווי פערד, ווי פערד אין בלאָטע, —
און אַ ל ע זענט איהר דאָך אַזוי — איהר אַלע, אַלע!

„אַלעמען, אייך אַלעמען איז אָבגעשטאָרבען ס'י ע נ ץ,
ס'יענץ, וואָס גרויס איז ווי נשמה און ווי וועלט און ווי
אַנטפּלעקונג.

קיינער שטעהט נישט אויבען, קיינער — אונטען:
אַלע אויסגעגלייכט, אין טרערען אויסגעפּייכט! —
אַ ל ע פויגעל —
נאַקעט אויפ'ן·פּו'אָסט!

„איך, וואָס בין געשטעלט אייך צו גענאַרען און צו
פייניגען,
איך, קליפּת־נוגה פון אַ שכינה, וועלכע פעהלט אייך, —
ווי קען איך פייניגען?

„מיהל־שטיינער לייג איך אַרויף אויף די הענט,
און אין אויג, סאַמע מיט,
שטעק־איך אַריין, ווי אַ מעסער, די נ אַ כ ט —
ווי קען איך צוקוקען?

נאָר אַז ס'וועט דרויסען פּ ס ח ווערען — פיו!
צום אַלטען מלך אין בלויען קיטעל

װעט מען אַרױספּליהעז בחברותא,
אַרום זײַן היסב=בעט װעט מען צװיטשערן,
בױען אַ נעסט אין זײַן נײַער הגדה" — — —

האָט געזאָגט די אַמאַזאָנע, אונזער שטיפֿמאַמע. — — —

XXI.

צום שטן װערט געזאָגט: דו ביזט ניש טאָ

געשרײ דער װעלט'ס אין טיפֿער נאַכט:
„װאָס האָסטו, מענש, פֿון מיר געמאַכט?"

געשרײ דעם מענשענ'ס טיף בײַנאַכט:
„װאָס האָסטו, ס"ם פֿון מיר געמאַכט?"

געשרײ סמאל'ס טיף בײַנאַכט:
„װאָס האָסטו, גאָט, פֿון מיר געמאַכט?"

געשרײ מטט'ס דורך לאַנד און שטאָט:
„אַ שעה אַזאַ האָט נישט געשעה'ט!

איך שװער: י ר י ח ו פֿאַלט און קראַכט
נאָך הײַנט בײַנאַכט, נאָך הײַנט בײַנאַכט".

אין טיפֿער נאַכט געשרײ מטט'ס:
„און שטאַרבט די מױז — װער דאַרף די קאַץ?

סמאל=שטױב, דו שרײַסט אומזיסט!
נישט פֿלעגסטו זײַן און נישט דו ביזט!

די זינד איז טױט! גענאַר=בילד, פּלאַץ!
און שטאַרבט די מױז — װער דאַרף די קאַץ?"

יריחו.

און ס׳וועט זיין, ווען מטטרון וועט בלאָזען צום זיבעטען מאָל,
אַז די שוואַרצע יריחו, די פעסטונג די לעצטע, די זיבעטע,
וואו פערפעסטיגען וועט זיך דער זיבעטער שקר, דער לעצטער און גרעסטער פון שקרים,
וועט אויפהויבען הענט, ווי צום פליהען, און פאַלען געשטרעקט
פאַר דעם פלוצלינג דערזעהענעם וואונדער פון קודש־קדשים,

ווי אַ כהן אַ בלייכער, וואָס זעהט אינ׳ם קטורת־רויך אויפגעהן
אַ כתריאל־יה־צבאות׳עס לאָקען.
און גרויס וועט דאַן זיין דאָס געלעכטער ביי מענש און ביי מלאך,
ווייל דערגעהן וועלען אַלע,
אַז יריחו איז געווען אַ פוסטע שטאָט, וואו קיינער וואוינט נישט,
און אַז שפינוועבס זענען אַלע איהרע דעכער,
און אַז נאַקעט וואַסער זענען אַלע איהרע גאַסען,
און אַ ז ש ק ר, איהר בעהערשער, האָט געהערשט
אויף נאַקעט וואַסער און אויף שפינוועבס,
און אַז נישט געשטאַנען איז קיין פאָלק הינטער זיין רוקען,
און אַז נישט געווען איז עס קיין שטן, נאָר אַ גולם!
דען אמת׳דיג: אין יענעם טאָג
וועט ש ק ר ד ע ר ז י ב ע ט ע ר — קעניג יריחו׳ס —
ליגען ווי אַ גולם איז אַ רינשטאָק פון יריחו,
און פליהען וועט אַרום זיין טויטען גולם־קאָפּ

זיין געליִהענע נשמה — דער געהיימער שם=המפורש.
שוואַרץ און תמ׳עוואַטע וועט איִהם אָנקוקען דער
ריִנשטאָק...

אוּן ס׳וועט זיין, ווען יריחו וועט פאַלען איִהר לעצטען און
אייביִגסטען פאַל,
אַז מטטרון וועט רוהיִג אַריין איִן דער שטאָט
און נאָך איִהם — אַלע דורות, מלאכים און מענשען צוזאַמען,
און אַ שטיִלקייט וועט געהן איִבער זייערע שאַרבענס
מיִט זיִלבערנע טריִט פון אַ בשורה.
און זעהן וועלען די געסט איִן יענער שטאָט, וואו קיינער וואוינט
ניִשט,
וויִ זיילען ווייסלייביִגע, לויטער וויִ מיִלך און געזונט וויִ דיִ
קיִנדהייט,
וועררען לקוי=חמה׳דיִג פערלאָשען
און ניִדערן איִן שטויב צו פערגריִנטען צעבראָכענעם גלאָזוואַרג
און ליִגען דאָרט, וויִ אָבגעהאַקטע הענט.
און נעהנטערען וועלען זיי זיִך דאָרט צו גערטנער,
וואָס זייערע בוימער
צעפליִהען ביים צוקום, וויִ איִבערגעשראָקענע סאָוועס,
און ווייזען זיִך ניִשט וויִדער,
און צו הייזער, וואָס טאַנצען אַוועק, וויִ דיִ לאָמע בדחנים,
און קומען שוין צוריק ניִשט.
אַלץ וועט פערפאָהרען איִן גאָרניִשטלאַנד, לאָזענדיִג לעצט=געלד
אַ ניִשט.
און ס׳וועט זיין ווי אַ גאָרנישט די ערד אונטער זייערע טריִט.
און וויִ אַ גאָרניִשט וועט זיין זייער קאָפּ
אונטער דיִ טריט פון דער שטילקייט.
און, איינגעוועבט איִן יענער שטילקייט׳ס זייד,
וועלען צו איין=און=דערזעלביִגער צייט,

אין אַלע שטעט און אין אַלע דערפער,
זיך אָבשטעלען זייגערס.
און דערנאָך
וועלען אויפהאָרכען דורות, מלאכים און מענשען צוזאַמען,
און די שטילקייט וועט אויפהערען געהן איבער זייערע קעפּ
און וועט שטעהן און וועט האָרכען מיט אַלע מלאכים און מענשען:
צו אייז=און=דרייסיגער צייט,
אין אַלע שטעט און אין אַלע דערפער,
וועלען אָנהויבען זייגערס צו געהן שפּיצפינגערדיג=שטיל אזוי,
שטיל אזוי,
ווי רעגען אויף זומער=גראָז, רעגען אויף זומער=גראָז,
און אויסשפּילען טיף, און אויסשפּילען ווייט,
ווי פון אונטער אַ תהום אַרויס,
די פינף=און=צוואַנציגסטע שעה,
די ערשטע פון נייעם מעת=לעת.

XXIII.

געיעג נאָך דער העכסטער פערבינדונג.

און איצט קומט אַ לעצטע פערטיפונג אין מיר
און פון אויגען דאָס אויג זעהט פון נסים דעם נס.
פון מיינע הייוען איז געוואָרען ווין — :
און איך בין דער ווין און דער טרינקער.
דריימאָל געבענשט!!!

וואו שטן? ווען שטן? ס'איז דאָ נאָר מטטרון!
ווייס=איך דאָרט! שטן!
עס האָט זיך דאָרט איינעם אַ נזיר געחלומ'ט,
אַז הינטער זיין רוקען שטעהט איינער אַ הויכער

מיט קעפ אָהן אַ שיעור און תּרפ״ט שוואַרצע צינגער
און האַלט פּלעשלעך בּלוט מיט תּרפ״ט שוואַרצע פינגער
און לעקט מיט די צינגער דאָס בּלוט פון די פּלעשלעך,
בּעלעקט זיך און לעסטערט, —
און ס'איז גאַר געוועזען זיין אייגען בּלינד נפש,
וואָס איז פון'ם נאַכט=בּעט אַרויס אַ צעהיצטס
אין אָנגעגליהט=שווערע הרהורי=עבירה,
בּעגעהריג נאָך פרויען,
און ציטערט אין נאַכט=העמד — — —

ווייס=איך דאָרט! שטן!

און ס'האָט זיך דאָרט איינעם אַ דיכטער געדאָכטען,
אַז ערגעץ פאַראַן איז אַ מלוכה פון פעך
מיט טראָנען פון פעך און משרתים פון פעך —
אונטערערדישע נעגערס —
און אַלץ בּרענט דאָרט אין פעך, ווי עס פּלאַקערט אין
שוואַרצקייט אַ תּמוז=נאַכט —
און שיין איז די מלכּה דאָרט, שיין —
פייער געהאָפטען אויף פעך!
איז דער דיכטער אַוועק צו דער מלכּה פון פעך
און זי קושען געוואָלט —
האָט דער פעכיגער מלך, איהר מאַן,
איהם אָבּגעשטופּט בּייז מיט אַ בּאָקישען פיסעל — — —

אַזוי האָט דאָרט איינעם אַ דיכטער געדאָכטען — — —

ווייס=איך דאָרט! שטן!
וואו שטן? ווען שטן? ס'איז דאָ נאָר מטטרון,
דער הייליגער כעמיקער!
ס'האָבּען עס הערצער געזעהן מיט'ן בּלוט,

אויגען — געזעהן מיט'ן הארץ:
אנ'איבער־מלאך איינער
וואַקסט הינטער שטערן,
וואַקסט אויבען, וואַקסט אונטען
און מישט
מיט לאַנגע צעשטורעמטע הענט...
אויף איהם און מיט איהם וואַקסט אַ וואונדער,
עס וואַקסט אויף זיין אַקסעל אַ וואונדער —
דיר דוכט, ווי אַ טאַטע וואָלט האַלטען אַ קינד אויפ'ן
אַקסעל...

אַ פרייד איז צו יענעם, וואָס זעהט עס!
אין קלעפּיגסטען פּעך טוט ער תכלת אריין,
אין תכלת דעם קינדישסטען — פּעך.
אַ מישען! אַ קאָכען! אַ דונער! אַ לאָקערן
אויף דעם בעהאַלטענסטען פון עלעמענטען,
געיעג נאָך דער העכסטער פערבינדונג!
און מענש — די רעטאָרטע!
אַ פאָהרען אויף דונערס — צום קץ!
אַ לעצטער זוך פון לעצטען נס — ביז אויסגעפינ!
און אויס אויף־עולמות מיט שלאַבעריגען זייערן!
אויס בלייך, אויס בלייערן —
אלץ אין פייערן!
אלץ אין גאָט־בעגילדטע פייערן!

XXIV.

אָנזאָג דער שטאָט.

שטאָט געהיימע, שטאָט פערשייטע,
אין דיין הויכען קאָכען

זידסטו אויס די סאַמע גרעסטע,
לעצטע פון עפּאָכען!
דעכער זוכען אין דער פינסטער
גאָט דעם אומבעקאַנטען...
און די אויטאָ׳ס — בלייכע סוטות,
אומעטיגע פּראַנטען...
קראַנקע זנות דערלאַנגט און הימעל,
וויל אריין אין פּרגוד — — —
איבער הייזער, צווישען דראָטען,
ליגט דער מענש געהרג׳עט — — —
שריי, געהיימע, שריי, פּערשייטע,
רודער, האַראַמידער!
ווערסט נאָך ווערען דאָפּעלט קראַנקער,
מידער, דאָפּעלט מידער!
און נאָך אַלע דיינע פּילדערס,
אַלע דיינע זנות׳ן,
בליקסטו־אויף צו הויכער אונשולד,
לעכצסטו־אויף צו ר ו ת ׳ן...
ס׳קומט ש ב ת ו ן, ווי א חתן
אין א נייעם טלית,
און דו לאַכסט דאַן, אשה זונה,
ווי בעגליקטע כלות...

ס׳פאַלט פון האַלז דיר אַלץ, וואָס האָט איהם
שווער און גרוי׳ גערימענט; —
הענגען וועט אויף איהם אברהמ׳ס
היילענדיגער דימענט!

XXV.

אָנזאָג דער שטאָט, ב׳.

געה צייכען אויף, דו ווייסער,
צוויי קורצע טיפע שורות,
וואָס קלינגען ווי די גלאָקען
און קלינגען ווי די בשורות:
צו גאָט געהערט די נאַכט!
צו גאָט געהערט דער שטן!

נישט בלויז די זיסע כרובים,
וואָס ברומען ליב ווי ביהנען,
נישט בלויז דער טאָג געהערט איהם
און זונען ווי רוביגען, —
צו גאָט געהערט די נאַכט!
צו גאָט געהערט דער שטן!

געשריבען שטעהט אין הימעל
מיט בוכשטאַבען פון פלאַמען,
געשריבען אויף דער פאַליע
אין אָבגרונד פון די ים׳ען:
צו גאָט געהערט די נאַכט,
צו גאָט געהערט דער שטן!

אין אחרית־טעג, ווען ס׳פאַלען
דעם שטנ׳ס אַלע מאַסקען,
בעקומט דער מענש פון שטן
זיין גליק צוריק, זיין משכון...
צו גאָט געהערט די נאַכט,
צו גאָט געהערט דער שטן!

ב ײ־ב ר א ש י ת.

עיגולא דנפיק מגו רביעא.
(זוהר).

אין יענעם טאָג, ווען ערד און הימעל וועלען אײנס־זײן,
וועט געזונגען־זײן אזוי:

„אין ליכטיגען שאָטען פון אדם־קדמונ'ס פליגעל —
אַן עיגול.
און האַרט בײ דעם עיגול'ס קײלעכיגע לענדען,
וואָס בלענדען, —
אזוי ווי געדאַנק אין א קאָפּ, ווי אין הענט —
א פערבאָרגענע טאַט:
א קוואַדראַט.

„דער קוואַדראַט איז נישט עיגול — און איז עס! דער עיגול —
קוואַדראַט נישט, און איז עס!
מיט דרײצעהן אחיזות
איז אײנער געהאַלטען אָן צווייטען! אומזיסט וויל זיי יענער
צעשיידען!

פון שיידען,
פון אַלע שיידען איז דער עיגול ברייטער,
פון אַלע שיידען — שמעלער,
און פון ספר־תּורה'ס איז אײנס דער קוואַדראַט און נישטאָ איהם
א צווייטער:

פון אַלע ספר־תּורה'ס — שמעלער,
פון אַלע — ברייטער!
לאָמיר זינגען אָהן אויפהער! ווי העל! קוקט נאָר אָן דאָס געמעל
פון געמעלער:

אין ליכטיגען שאָטען פון אדם=קדמון'ס פליגעל —
אַנ'עיגול;
און הארט ביי דעם עיגול'ס קיילעכיגע לענדען,
וואָס בלענדען, —
אזוי ווי געדאנק אין אַ קאָפּ, ווי אין הענט — אַ פערבאָרגענע טאַט:
אַ קוואַדראַט"...

XXVII.

קז.

איבער און איבער דער דרויביגער צעשטויבונג,
דער צעקרישעלטער צעדרויבונג, וואָס מיר רופען זי וועלט,
און איבער יעדער בענשונג, יעדער גלויבונג און לויבונג,
וואָס מיר גלויבען, וואָס מיר לויבען און בענשען אויף דער וועלט;—

און העכער פון די פיילען, וואָס דער גייסט איז זייער קעכער,
און איבער יענער הויכקייט, וואָס פון הויכקייט איז זי קליין,
און העכער נאָך, און איבער און אַריבער יעדען העכער,
און איבער יעדען וואָהר=זיין און איבער יעדען מיין; —

און איבער אַלע ימ'ען, וואָס בעגיסען אַלע ערדען,
און בעגיסען די געהיים=ערד, וואָס מיר רופען זי מענש,
איבער הענט ווי די בלומען און איבער הענט ווי שווערדען,
איבער נאָך=ניש-מענש, אויס=מענש און קיינמאָל=נישט=מענש; —

איבער שרפים, אופנים און הייליגע חיות,
איבער און אַריבער אָהן אַנ'אָבשטעל און אַ ביז;
איבער און איבער דער נבואה'ס הימאַלאַיאַ'ס
און איבער יעדען אפשר און יעדען געוויס; —

PURCHASED FOR THE

University of Toronto Library

FROM THE

Joseph and Gertie Schwartz
Memorial Library Fund

FOR THE SUPPORT OF

Jewish Studies

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01551614 9

Zeitlin, Aaron
Metatron

PJ
5129
Z43M4